



**VI.
Interdiszciplináris
Humorkonferencia**

**2019
EKE**

Absztraktfüzet

A VI. Magyar Interdiszciplináris Humorkonferencia előadásai és előadói



Líceum Kiadó, Eger
2019

Szerkesztette
Domonkosi Ágnes
Rási Szilvia

ISBN 978-963-496-130-7 (pdf)

A kiadásért felelős
az Eszterházy Károly Egyetem rektora
Megjelent az EKE Líceum Kiadó gondozásában
Kiadóvezető: Nagy Andor
Nyomdai előkészítés, borító: Líceum Kiadó
Megjelent: 2019-ben

VI. Magyar Interdiszciplináris Humorkonferencia

Időpont: 2019. október 3–4. (csütörtök–péntek)

Helyszín: Eszterházy Károly Egyetem, Eger, Líceum

A konferencia szervezője

EKE BMK NYITI Magyar Nyelvészeti Tanszék

A konferencia társszervezői

Selye János Egyetem Tanárképző Kar

Nemzetközi Folklórlingvisztikai Kutatócsoport

Tinta Könyvkiadó

A programbizottság elnöke

T. Litovkina Anna

A konferencia védnöke

Pintér Márta Zsuzsanna, az EKE BMK dékánja

Szervezőbizottság

Domonkosi Ágnes, elnök

Rási Szilvia, titkár

Hulyák-Tomesz Tímea

Jánk István

Kalcsó Gyula

Ludányi Zsófia

Takács Judit

Plenáris előadások

BARTA PÉTER¹ – T. LITOVKINA ANNA² – VARGHA KATALIN³ –
HRISZTOVA-GOTTHARDT HRISZTALINA⁴

*Eötvös Loránd Tudományegyetem¹, Selye János Egyetem²,
Bölcsészettudományi Kutatóközpont³, Pécsi Tudományegyetem⁴*
barta.peter@iif.hu¹, litovkin@terrasoft.hu², vargha.katalin@btk.mta.hu³,
xpucuhu@gmail.com⁴

Fókuszban a közmondásferdítések: Kutatási irányzatok, eredmények és kihívások

A közmondásferdítés (más néven *antiproverbium*) nem új műfaj, nem a média és az internet korában született (Mieder 2007); ellenkezőleg, a távoli múltból származik. A közmondás ferdítése egyidős a közmondással: amióta léteznek közmondások, azóta az adott nyelv beszélői innovatív módon átalakítják, aktualizálják őket, ily mód reagálva az üzenetükre. Ez a kreatív folyamat legtöbb esetben meglehetősen szellemes, humoros szövegeket eredményez.

Ahogy a közmondásferdítés maga, úgy a műfaj kutatása is hosszú múltra tekint vissza. Számos kutató vizsgálta a különböző nyelvek antiproverbiumait nyelvészeti, folklorisztikai és egyéb szempontok alapján. Előadásunkban röviden összefoglaljuk az eddigi kutatási eredményeket, különös tekintettel a *Nemzetközi Folklorlingvisztikai Kutatócsoport* által végzett kutatásokra (pl. Hrisztova-Gotthardt–T. Litovkina–Barta–Vargha 2018). Kiemelünk továbbá néhány új kutatási területet, amely jövőbeli vizsgálatok tárgyát képezheti. Ide tartoznak például a közmondásferdítések vizuális ábrázolásai, illetve az antiproverbiumok létrejöttét elősegítő nyelvi és kulturális kontextus. Végül, de nem utolsósorban kitérünk olyan részben elméleti, részben gyakorlati, az antiproverbiumokkal kapcsolatos kérdésekre is, amelyekre a parömiológusok még keresik a választ.

Kulcsszavak: antiproverbium, parömiológia, közmondás, kutatástörténet, vizuális ábrázolás

Irodalom

Hrisztova-Gotthardt, Hrisztalina – T. Litovkina Anna – Barta Péter – Vargha Katalin 2018.

A közmondásferdítések ma: Öt nyelv antiproverbiumainak nyelvészeti vizsgálata. Budapest: Tinta Könyvkiadó.

Mieder, Wolfgang 2007. Anti-proverbs and mass-communication: The interplay of traditional and innovative folklore. *Acta Ethnographica Hungarica* 52/1: 17–46.

NEMESI ATTILA LÁSZLÓ
Pázmány Péter Katolikus Egyetem
nemesi.attila@btk.ppke.hu

A humor pragmatikai mechanizmusai az állatviccekben

A viccek egyik jól ismert és kedvelt tematikus csoportját az állatviccek alkotják. Az előadás azt vizsgálja, van-e pragmatikai szempontból valami különleges az állatviccekben, vagy ugyanazokat a humorkiváltó mechanizmusokat lehet bennük tetten érni, amelyekkel más vicceknél, illetőleg más humorműfajoknál is találkozunk. Négy elméleti irányzatot hívok segítségül: a beszédaktus-elméletet, a grice-i és neo-grice-i pragmatikát, a relevanciaelméletet és a funkcionális-kognitív pragmatikát. Bemutatok és tesztek egy új humortipológiát, „az egymást metsző körök” modelljét (Yus 2013, 2016), amely hétféle viccet különböztet meg, végképp átadva a múltnak a Raskin–Attardo-féle, forgatókönyv-ütközésre épülő humorinterpretációt. A korpusz magyar viccgyűjteményekből áll össze. Az előadás egyúttal tisztelgés az idén 70 éves Andor József munkássága előtt, aki a keretszemantikát felhasználva keresi a nyelvészeti magyarázatot az állatviccek humorára. Vele egyetértve a fogalmi keretek és sémák fontosságát emelem ki a forgatókönyvekkel szemben. Szót ejtek az állatviccek lélektani és kulturális antropológiai vonzerejéről is.

Kulcsszavak: állatviccek, pragmatika, keretszemantika, forgatókönyv, nézőpont, beszédaktusok, társalgási maximák, relevanciaelmélet

Irodalom

- Andor József 2002. On the Cohesion and Coherence of Animal Jokes: A Frame-Semantic Analysis of Narrative Structure. In Csábi Szilvia – Zerkowitz Judit (eds.): *Textual Secrets: The Message of the Medium*. Budapest: ELTE. 90–101.
- Attardo, Salvatore 1994. *Linguistic Theories of Humor*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Attardo, Salvatore – Victor Raskin 1991: Script Theory Revis(it)ed: Joke Similarity and Joke Representation Model. *Humor* 4. 293–347.
- Goatly, Andrew 2012. *Meaning and Humour*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nemesi Attila László (előkészületben): *A humor pragmatikai mechanizmusai*. Budapest: Loisir.
- Raskin, Victor 1985. *Semantic Mechanisms of Humor*. Dordrecht: D. Reidel.
- Yus, Francisco 2013. Analysing Jokes with the Intersecting Circles Model of Humorous Communication. *Lodz Papers in Pragmatics* 9. 3–24.
- Yus, Francisco 2016. *Humour and Relevance*. Amsterdam: John Benjamins.

Szekció-előadások

BAKOS JUDIT

Eszterházy Károly Egyetem

bakos.judit97@gmail.com

Ez úgy igaz, ahogy hiszitek – avagy paraszti furfangosság kontra milicisták

Az előadás célja, hogy Soós János visszaemlékezéseinek (2008, 2018) feldolgozása alapján bemutassa, hogy a humor lehetőségei hogyan járulnak hozzá a történelmi változások, nehézségek közepette is az identitás megőrzéséhez.

A történetek színhelyéül szolgáló Szék kiemelkedik az erdélyi Mezőség települései közül ezeréves történelmével, szerteágazó hagyományrendszerével. A rendszerváltás meglazította az addig teljes izoláltságban élő lakosság hagyományokhoz fűződő kötelékeit. A globalizáció hatása elért az addig érintetlen település hétköznapijaiig, olyan problémák forrásává válva, mint a népviselet elhagyása, a táncos multságok kikopása, az elvándorlás. Az ott élőket csak szilárd tartásuk és a rendszer elleni humoros lázadásuk óvhatta meg az asszimilációtól. A kommunizmus elvei Romániában sem valósulhattak meg, orwelli módon a „mindenki egyenlő, de vannak egyenlőbbek” egyenletből a helyieknek a mélyszegénység jutott. Így eshetett meg, hogy a parasztember kezére dolgozott a falu temperamentumos bikája, és a pálinka a fizika törvényeinek ellentmondva vízzé változott. A fenti két példa csak apró szeleteket mutat fel Soós János emlékei közül. Vándorforrás (2018) és Holttengeri idők – Széki metszetek (2008) című kötetekben a szerzőnek nem kellett képzeletére támaszkodnia, a paraszti leleményesség végtelen tárházat szolgáltatott. Előadásomban főként ezekben a visszaemlékezésekben értelmezem a humor szerepét, meggyőződésből vallva: a kommunizmus szörnyűségeit átélő személyek hozzáállása – még ha ma humorosan is hat – a legmélyebb bátorságról tesz tanúbizonyosságot, a történetek fanyarsága pedig sokkal inkább a tragikum, mint a komédia jelölője.

Kulcsszavak: hagyomány, kultúra, rendszerváltás

Irodalom

(Széki) Soós János 2008. *Holttengeri idők – Széki metszetek*. Pomáz.

(Széki) Soós János 2018. *Vándorforrás*. Budapest.

BENCZE NORBERT

Eötvös Loránd Tudományegyetem
benczenorbi@caesar.elte.hu

A humor lehetőségei az első randin

A nyelvtanulás egyik első célja a nyelvtanuló saját magának bemutatása, az adott nyelven az önreprezentációs stratégiák megismerése. Ezen stratégiákhoz tartozik a humor eszköztárának ismerete, alkalmazása is.

A megismerkedés aktusainak vizsgálatára megfelelő anyagot szolgáltat a villámrandik korpusza, ahol magyar anyanyelvi beszélők valódi randisituációban, motivált környezetben mutatják be magukat, és érdeklődnek a másik félről. Az angol nyelven született hasonló korpuszok elsősorban a társas viselkedést (McFarland–Jurafsky–Rawlings 2013), illetve a nemek szerinti nyelvi megformáltságot vizsgálják. A magyar nyelvű korpuszban magyar heteroszexuális férfiak és nők ötperces első beszélgetései kerültek rögzítésre. Az anyag lejegyzése és feldolgozása után a szövegtörzs legjellemzőbb szerkezeteinek elemzésére kerül sor. Az illokúciós szerkezetek modelljében (Pérez 2001) a nyelvi reprezentációt a kognitív motiváltság különböző szerkezeteivel magyarázzák. A modell megfelelő a megismerkedési beszélgetésekben előforduló beszédaktusok csoportosítására és vizsgálatára is. A beszédaktusok, stratégiák között megtaláljuk a humorhoz, az iróniához, az ugratáshoz, a viccelődéshez kapcsolható beszédaktusokat is.

A humor eszköztárának vizsgálata az ismerkedési, önreprezentációs szituációban létrehozott szövegekben újabb információkat adhat a humornak a magyar beszélt nyelvben való használatáról, egyúttal támogatja az új ismereteknek a gyakorlatba, a nyelvtanítási folyamatába ültetését.

Kulcsszavak: korpusznyelvészet, alkalmazott nyelvészet, nyelvoktatás, magyar mint idegen nyelv, randikorpusz

Irodalom

Finkel, Eli. J. – Eastwick, Paul W. – Matthews, Jacob 2007. Speed-dating as an invaluable tool for studying romantic attraction: A methodological primer. *Personal Relationships* 14: 149–166.

McFarland, Daniel A. – Jurafsky, Dan – Rawlings, Craig 2013. Making The Connection: Social Bonding in Courtship Situations. *AJS* 118/6: 1596–1649.

Pérez Hernández, Lorena 2001. *Illocution and Cognition. A Constructional Approach*. Logroño: University of La Rioja Press.

BODA-UJLAKY JUDIT¹ – VERCSEK-PAP ORSOLYA² – PILLERNÉ KISS ERZSÉBET³

Testnevelési Egyetem¹, Agrárminisztérium²,

Budapest IX. Kerületi Rendőrkapitányság³

ujlaky.judit@tf.hu¹, orsolya.vercsek-pap@am.gov.hu², kissbobi@gmail.com³

Viccelődés vagy zaklatás? (Sokadik) kísérlet a határok definiálására

A zaklatásos, abúzos esetek nagy része a kortársaktól és ered viccnek indul (Shapiro–Baumeister–Kessler 1991). Az előadás a practical joking jelenségét járja körül a zaklatás szempontjából, hiszen több tudományterületnek, így pl. a pszichológiának és a jogtudománynak nem elégséges cél a jelenségek pusztán leírása, határvonalakat kell húzzanak a viccelés nagyon tág jelenséggörén belül. Ennek számos nehézsége van: egyrészt a fogalmak hasonlósága (teasing/mocking/practical joking/hazing/bullying/harrasment), másrészt az intrapszichés jelenségek kérdése (pl. lehet-e a célpont részéről a viccelés érzelmi és kognitív megítélése különböző; a tudatos és a tudattalan tartalom és megítélés ugyanaz-e; számítnak-e ezek egyáltalán az elkövető részéről a szándékot, az okozott kárt vagy az előidézett (és előre látott) érzelmek minőségét kell-e figyelembe venni (Marsh 2015). A szakirodalom egyöntetűen a kapcsolati megközelítés mellett foglal állást, ily módon ha valaki nem egyenrangú kapcsolatban viccel, vagy olyan dologgal kapcsolatban, amiről a célpont nem tehet, az zaklatásnak számít (Aronson et al. 2007). Ugyanakkor a gyerekcsoportok a szociális készségek, a humorérzék és az önszabályozás képességének fejlődése következtében speciális kihívást jelentenek az intervenció, valamint a felelősség és a büntethetőség szempontjából is.

Az előadás jogi, és rendőri gyakorlat szempontjából is vizsgálja a témát, hiszen nem példa nélküli, hogy szexuális zaklatásos ügy lett egy munkahelyi viccelésből, ahol végül az áldozat munkaügyi pert nyert (Marsh 2015).

Kulcsszavak: ugratás, zaklatás, bullying, practical jokes

Irodalom

- Aronson, Elizabeth et al. 2007. Norms for teasing among college students. *Communication Research Reports* 24: 169–176.
- Marsh, Moira 2015. *Practically joking*. Logan UT: University Press of Colorado.
- Shapiro, Jeremy P. – Baumeister, Roy F. – Kessler, Jane W. 1991. A three-component model of children's teasing: Aggression, humor, and ambiguity. *Journal of Social and Clinical Psychology* 10/4: 459–472.

BOROS LILI

Eszterházy Károly Egyetem
boros.lili@uni-eszterhazy.hu

Jelentéskioltság – értelemképzés. Értelmetlenség és humor a magyar neoavantgárd generáció képzőművészetében

A konceptuális művészetben – a mű anyagiságának háttérbe szorulásával – hangsúlyossá, és sok esetben kizárólagossá válik a szövegek használata. Ez egybeesik a nyelvészetből kiinduló és az irodalomtudományban tért hódító strukturalizmus, majd a szemiotika dominanciájával. A szöveghasználat „konkrétabb” a festett formákkal szemben, mégis „absztrakt” abban az értelemben, hogy a matériától elszakad, nyelvi jelekkel dolgozik. A hazai neoavantgárd képzőművészetének történetében ez a szemlélet több úton juthatott el a hetvenes évek fiatal művészgenerációjához. Egyfajta strukturális szemlélet bevonásával, a jelrendszer lebontásával és annak újraépítésével (például Drozdik Orsolya) foglalkoznak, amely a legtöbb esetben kapcsolódik a fennálló szociális, társadalmi vagy politikai rendszer kritikájához. Az értelmetlenséghez vezető jelentéskioltság a konceptuális művészetben sajátos humorral bír (Szentjóby Tamás, Pernecky Géza, Tót Endre), amely gyakran kritikai jelentést nyer, és a rendszerhez viszonyulás lehetséges modelljét kínálja fel.

Előadásomban arra keresek választ, hogy a magyar neoavantgárd művészet képviselőire milyen hatást gyakorolt a strukturalizmus térnyerése, illetve milyen módosítai vannak a már humorosnak, nevetségesen értelmetlennek tekintett jelentéskioltsáknak. Kitekintek a szentendrei Vajda Lajos Stúdió művészeinek nyolcvanas évekbeli munkásságára, amely esetekben az értelmetlenséggel vegyülő humor a művek fő szervező eleme lesz.

Kulcsszavak: magyar neoavantgarde, konceptuális művészet, szemiotika

Irodalom

Jolsvai Júlia (szerk.) 2002. *A második nyilvánosság. XX. századi magyar művészet*. Budapest: Enciklopédia Kiadó.

Sasvári Edit – Hornyik Sándor – Turai Hedvig (szerk.) 2018. *A kettős beszéden innen és túl. Művészet Magyarországon 1956–1980*. Budapest: Vince Kiadó.

Szőke Annamária (szerk.) 2008. *Kreativitási gyakorlatok, Fafej, Indigo. Erdély Miklós művészetpedagógiai tevékenysége 1975–1986*. Budapest: MTA Művészettörténeti Kutatóintézet – Gondolat Kiadó – 2B Alapítvány – Erdély Miklós Alapítvány.

CZETTER IBOLYA

ELTE Savaria Egyetemi Központ

czetter.ibolya@sek.elte.hu

Irónia, humor, humoros irónia, ironikus humor Márai publicisztikájában

Az ironikus, humoros modalitáshoz és figuratív megfogalmazáshoz okkal folyamodik a publicisztikai műfajban megszólaló beszélő, s ennek a komplex kommunikatív szándéknak a hátterét, pragmatikáját, kognícióját szeretném feltárni Márai Sándor harmincas évekbeli hírlapi írásaiban. Az író az említett időszakban szinte ontja a jobbnál jobb cikket, nem pusztán politikai-közéleti publicisztikája, de humoros, az életet irónia tükrében láttató írásai is remekbe szabottak. Leginkább az iróniaértés foglalkoztat, a szöveg azon nyelvi és nyelven kívüli jellemzőit vizsgálom, amelyek segítenek felismerni az ironikus interpretációt. Választ keresek arra, hogy milyen kognitív képességek szükségesek ahhoz, hogy a befogadó felismerje az ironikus olvasat lehetőségét. Vizsgálom továbbá az irónia megjelenésformáit és más beszédalakzatokkal való társulási lehetőségeit, az attitűdök rétegzettségét.

Kulcsszavak: irónia, humor, alakzatok, pragmatika, metapragmatikai tudatosság, iróniaértés

DERGEZ-RIPPL DÓRA
Pécsi Tudományegyetem
ripdor@gmail.com

A nevetés ösztöne – Bergson komikumelmélete

A nevetés (1900) Henri Bergson korai esszéje, amely komikumelméleti alpművé vált, de szerzője pszichológiai irányultságának bizonyítéka is egyben. E kettősség jól mutatja az esszé életművön belüli pozícióját. Bergson humorelmélete egyrészt szervesen illeszkedik intuíciófilozófiájába, másrészt a pszichológiai modernizmus kiindulópontjaként szolgáló kísérleti lélektankritikájának alapgondolataiból merít, amikor a komikum tudattalanban való meghatározását, a nevetés társadalmi szerepét, valamint a merevség és lendület nevetés folyamatában betöltött szerepét hangsúlyozza. Dienes Valéria az esszét a nevetés lélektani és szociológiai elméleteként, a komikumot pedig az eszméleti élet lényeges vonásaként határozza meg a bergsoni életműben.

Előadásomban Bergson komikumelméletének filozófiai elemeit az *emberi-ség, érzéketlenség és társadalmi jelentés* fogalmaiból kiindulva vizsgálom. A nevetés e három jellemzője mentén a következő bergsoni definícióhoz jutunk: A komikum akkor születik, amikor a létfenntartás gondjaitól megszabadult társadalom és egyén mint műtárgyat kezdi vizsgálni önmagát. Ebből kibontható élet és művészet egybekapcsolódásának gondolatmenete, amelyet a karikatúra komikumának példájával szeretnék érzékeltetni. Ennek művészete Bergson szerint abban áll, hogy az alkotó észreveszi alanyának mások számára észrevehetetlen hajlamait, és felfedezi a formák felületes harmóniája mögötti aránytalanságokat.

Kulcsszavak: Bergson, komikumelmélet, intuíció, filozófia, pszichológia, művészet

Irodalom

Bergson, Henri 1913. *A nevetés. Tanulmány a komikum jelentéséről és négy lélektani értekezés.* Budapest: Révai Kiadás.

Bergson, Henri 1987. *Teremtő fejlődés.* Budapest: Akadémiai Kiadó.

Dienes Valéria 1924. *Bergson lélektana.* Budapest: Franklin.

DOMONKOSI ÁGNES
Eszterházy Károly Egyetem
domonkosi.agnes@uni-eszterhazy.hu

**„Én vagyok én, te vagy te, ki a számár?”
A társas deixis műveleteinek reflektáltsága és a humor¹**

Az előadás célja internetes és hétköznapi társalgásokból gyűjtött példák, illetve egy internetes mémszöveg részletes elemzése révén annak bemutatása, hogy a személyek és személyközi viszonyok nyelvi konstruálásának reflektáltsága hogyan válhat a humor forrásává (Domonkosi 2018).

A társas deixis kategóriájába tartozó nyelvi műveletek (vö. Tátrai 2011) egyrészt jelölik a résztvevői szerepeket (személydeixis), másrészt jelölhetik a résztvevők közötti viszonyt jellegét (attitűddeixis) is (Verschueren 1999). E műveletek közé tartoznak a személyjelölés változatai, a tegezés és a nemtegezés kettőssége, a megszólítások, címek, rangok, tiszteleti kifejezések használata, a beszélő, a címzett, illetve a referenciális jelenet szereplőinek nyelvi megjelölése is. A résztvevői szerepek és a résztvevői viszonyok konstruálásának módja igen gyakran tematizálódik, válik a nyelvi reflexió tárgyává, a konkrét diskurzusokban, illetve a nyelvhasználatot tematizáló tágabb diszkurzív környezetben is (Domonkosi 2019).

Az elemzett példák rámutatnak, hogy a konkrét interakcióban megvalósuló, humorossá váló reflexiók tipikusan a társas közelítés eszközei. A részletesen elemzett mém egy fiktív, humoros, internetes társalgás, amelynek értelmezése illusztrálja, hogy a társas viszonyok nyelvi alakításában, hogyan aknázhatók ki a társas deixis lehetőségei.

Kulcsszavak: társas deixis, megszólítás, nyelvi reflexió, személyközi viszonyok alakítása

Irodalom

- Domonkosi Ágnes 2018. A megszólítás mint humorforrás. In Nemesi Attila László – T. Litovkina Anna – Barta Zsuzsanna – Barta Péter (szerk.): *Humorstílusok és -stratégiák*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 364–375.
- Domonkosi Ágnes 2019. A kutatásról a tanácsadásig, az illemtantól az adatokig – diskurzusok a nyelvi kapcsolattartásról. *Filológia* 10/1–2: 77–85.
- Tátrai Szilárd 2011. *Bevezetés a pragmatikába*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Verschueren, Jef 1999. *Understanding pragmatics*. London–NY–Sydney–Auckland: Arnold.

¹ A kutatást a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj és az ÚNKP-19-4-EKE-1 pályázata támogatta.

ĐURKA RÓBERT¹ – LAJČIAKOVÁ PETRA²

Rózsashegyi Katolikus Egyetem^{1,2}

robert.durka@ku.sk¹, petra.lajciakova@ku.sk²

A komikum nyolc stílusának elhelyezése a HEXACO-modellben

Az előadásban bemutatott vizsgálat célja kideríteni, hogy hol helyezkednek el a komikum stílusai a HEXACO-modellben. A komikum nyolc stílusának elkülönítését (móka, irónia, szellemesség, szarkazmus, jóindulatú humor, szatíra, nonszensz és cinizmus) Schmidt-Hidding (1963) és Ruch et al. (2018) munkásságának köszönhetjük. A HEXACO-modell hat alapidimenzióját (becsületesség, emocionalitás, extraverzió, barátságosság, lelkiismeretesség és nyitottság) Ashton és Lee (2009) fogalmazták meg.

Kutatásunk során 172 felnőtt személy két kérdőívet töltött ki: egyrészt a komikum stílusainak mérésére használt kérdőívet (CSM), másrészt a HEXACO dimenzióinak mérésére használt kérdőívet (HEXACO-60).

A regressziós analízis eredményei a következők. A móka 17,7%-os szórását az extraverzió és az alacsony becsületesség magyarázza. Az irónia 20,8%-a alacsony korrall, alacsony becsületességgel és alacsony emocionalitással függ össze. A szellemesség 23%-a extraverzióból, nyitottságból és alacsony becsületességből tevődik össze. A szarkazmus 37,8%-os szórását az alacsony kor, a férfi nem, az alacsony barátságosság és az alacsony becsületesség magyarázza. A jóindulatú humor 16%-a extraverzió, nyitottság és barátságosság. A szatíra 7,6%-át a férfi nem és a nyitottság értelmezi. A nonszensz 19,1%-a alacsony korrall, alacsony lelkiismeretességgel, nyitottsággal és alacsony becsületességgel magyarázható. A cinizmus 27,2%-os szórása a férfi nemből, alacsony korból, alacsony becsületességből és az alacsony emocionalitásból tevődik össze. Az eredmények szerint a komikum mind a nyolc stílusa szignifikánsan magyarázható a HEXACO személyiségi modell faktorainak felhasználásával.

Kulcsszavak: a komikum stílusai, HEXACO, kérdőív

Irodalom

- Ashton, Micheal C. – Lee, Kimbeom 2009. The HEXACO-60: A short measure of the major dimensions of personality. *Journal of Personality Assessment* 91: 340–345.
- Ruch, Willibald – Heintz, Sonja – Platt, Tracey – Wagner, Lisa – Proyer, René T. 2018. Broadening humor: Comic styles differentially tap into temperament, character, and ability. *Frontiers in Psychology* 9/6: 1–18.
- Schmidt-Hidding, Wolfgang 1963. *Europäische Schlüsselwörter. Band I: Humor und Witz*. Munich: Huber.

ERDEI TAMÁS
Szegedi Tudományegyetem
erdeit@jgypk.szte.hu

Kognitív nyelvészet és buddhizmus: Laár András megnevezési problémái

Laár András a L'art pour l'art társulat alapító tagjaként, valamint zenészként, elsősorban a KFT zenekar frontembereként széles körben ismert. Kevesebben tudják róla, hogy buddhista tanító, szerzetes; és a buddhizmusról szóló előadásaival is járja az országot. Három minősége (humorista, zenész és buddhista tanító) valójában egy: buddhista látásmódja megjelenik L'art pour l'art-hoz kötődő műsorszámaiban éppúgy, mint zeneszámaiban; buddhizmusról szóló előadásaiban felhasználja a zene és az abszurd humor (lásd pl. legutóbbi előadásának címét: *Hogyan ne dögöljünk meg?*) eszközeit; zenészként pedig az univerzum jelenségeivel és „létkérdésekkel” is foglalkozik – sokszor humorosan.

Könyveiben, előadásaiban, humoros műsorszámaiban számos olyan okfejtést visz végig, amelyben egy-egy fogalom meghatározására, tulajdonságainak feltárására tesz kísérletet az abszurd humor és a buddhizmus eszközeivel, szemléletmódjával. Az általa bemutatott buddhista gondolatmenetek, problémák és megoldási kísérletek meglepő párhuzamot mutatnak a kognitív nyelvészet szemléletmódjával. Az előadásban néhány ilyen Laár-féle humoros gondolatmenet kerül bemutatásra buddhista és kognitív nyelvészeti szempontból nézve. Miért független a háromajtós szekrény fogalma az ajtói számától? Miért meghatározhatatlan a téglá? Másképp megy az utcán egy rektor? A válaszokhoz felhasznált buddhista terminusok, nézőpontok Laár saját előadásaiból, könyveiből származnak.

Kulcsszavak: kognitív nyelvészet, buddhizmus, Laár András

FEDOSZOV JÚLIA

Liszt Ferenc Emlékmúzeum és Kutatóközpont
fedoszov.julia@zeneakademia.hu

Liszt Ferenc a 19. századi magyar élclapokban

A 19. század második felében megjelent magyar nyelvű élclapokban Liszt Ferenc alakjával gyakran találkozunk. Liszt a korabeli magyar zeneélet és zenepedagógia egyik legfontosabb egyénisége, ugyanakkor több szempontból ellentmondásos és feszültséget keltő szereplője is. Liszt magyarnak vallja magát, mégsem tud magyarul. Szabadosnak, csillogónak hitt életvitele ellenére katolikus abbé, majd kanonok. A cigányzenéről írott könyvében a cigányoknak tulajdonítja azt a népies magyar műzenét, melynek valójában ők csak előadói. A zenei pályájának 50. jubileuma alkalmából tartott ünnepeket, a Zeneakadémia megalapítását és működését, műveinek magyarországi előadásait, vagy éppen egy darabja politikai okokból elmaradt bemutatóját, zongoraművészeti működését is nagy érdeklődés és feszültségek kísérik. A feszültség pedig az élclapokban, humoros írások és karikatúrák formájában hatékonyan szublimálódhat.

Előadásomban arra teszek kísérletet, hogy a 19. századi élclapokban, különösen a *Borsszem Jankó* és *Az Üstökös* oldalain megjelent cikkek és karikatúrák áttekintésével Liszt magyarországi működését és annak ellentmondásait új oldalról mutassam be.

Kulcsszavak: Borsszem Jankó, Az Üstökös, Liszt Ferenc Magyarország

Irodalom

Buzinkay Géza 1983. *Borsszem Jankó és társai: magyar élclapok és karikatúráik a XIX. század második felében.* Budapest: Corvina Kiadó.

Legány Dezső 1976. *Liszt Ferenc Magyarországon, 1869–1873.* Budapest: Zeneműkiadó.

Legány Dezső 1986. *Liszt Ferenc Magyarországon, 1874–1886.* Budapest: Zeneműkiadó.

Miklóssy János 1983. Jókai élclapjairól. *Irodalomtörténet* 60/4: 956–965.

GÉRÓ GYÖRGYI

Budapesti Corvinus Egyetem
gyorgyi.gero@uni-corvinus.hu

Gender a magyar stand up comedyben

Korábbi vizsgálataim vezérfonalát követve előadásomban végigkövetem, hogy a rendszerváltás utáni politikai viszonyok között hogyan változik meg a kabaré funkciója, megjelenési formája, a közönséggel való kapcsolata, hogyan tükröződnek benne a társadalmi változások. A magyar kabaré „hungaricum” jegye, a közéleti irányultság, amely a megvalósult szocializmus félévszázada során a politikai vicc formájában a legéletképesebb társadalomkritikai folklórműfaj volt, hogyan adja át helyét lassanként a betörő új műfajnak, a stand upnak, és ezzel együtt hogyan helyeződik át a fókusz – a műfajra jellemzően – a magánéletre.

A stand up comedy angolszász eredetű műfaj, felvetődik a kérdés: hogyan ágyazódik be a magyar társadalmi és kulturális közegbe? Az elmúlt időszak társadalmi változásainak egyik legmarkánsabb lenyomata a nemi szerepek területén érzékelhető. Hogyan tükrözi a magyar kabaré ezeket a változásokat? Előadásomban a nemi szerepek és kultúra, nemi szerepek és generációk, nemi szerepek és humor kérdésköréhez szeretnék közelebb kerülni.

Kulcsszavak: magyar stand up comedy, nemi szerepek, kultúra, generációk, rendszerváltás

Irodalom

- Géró, Györgyi 2012. The „dumb blonde” in a Hungarian context. In T. Litovkina, Anna – Sollosy, Judith. – Medgyes, Péter – Brzozowska, Dorota (eds.): *Hungarian Humour. Humour and Culture* 3. Krakow: Tertium 167–184.
- Géró, Györgyi – Barta, Péter 2014. The Popular and Urban Roots of Hungarian Joke. *Eruditio–Educatio* 9/3: 85–105.
- Géró, Györgyi – Barta, Péter 2016. The Hungarian Joke and Its Environs. *European Journal of Humour Research* 4/1: 14–33.

H. TOMESZ TÍMEA
Eszterházy Károly Egyetem
tomesz.timea@uni-eszterhazy.hu

Verbális és vizuális alakzatok a 2019-es Super Bowl döntőjén bemutatott reklámokban

Napjaink reklámversenyében az informálás mellett a figyelemfelkeltés, bevésődés érdekében a szórakoztatás, a humor is egyre nagyobb szerephez jut. Előadásomban a 2019-es Super Bowl döntőjén bemutatott reklámok humoros nyelvi és képi megoldásait vizsgálom. A sport mára az egyik legjövődélmezőbb iparággá, a legfőbb reklámozási területté vált: emberek milliói kíváncsiak ugyanis a különböző sporteseményekre vagy azok közvetítésére. Mindez hatalmas fogyasztói kiadást jelent, ezért a nevesebb nagyvállalatok óriási összegeket költenek arra, hogy egy-egy sportrendezvényen megjelenhessen a nevük, termékük.

Célom annak feltárása, hogy vizsgált reklámokban a verbális és vizuális alakzatok miként járulnak hozzá a humoros hatás eléréséhez. Az elemzés korpuszát a vizsgálat ötletét adó három – a Super Bowl döntőjét reklámozó – óriásplakát, valamint a sportesemény szüneteiben bemutatott (összesen 58) reklámfilm adja.

Kulcsszavak: reklám, sportesemény, alakzatok, Super Bowl

Irodalom

- Palágyi László 2016. A verbális humor kognitív nyelvészeti megközelítése – a lexikai ve-
gyítés és a szemantikai újraértelmezés. *Magyar Nyelvőr* 140/3: 332–346.
- Nemesi Attila László 2009. *Az alakzatok kérdése a pragmatikában*. Budapest: Loisir Ki-
adó.
- Nasinszky Dezső 2012. A humor kognitív nyelvészeti megközelítése. In Balázs Géza – Ve-
szelszki Ágnes (szerk.): *Nyelv és kultúra. Kulturális nyelvészet*. Budapest: Inter Kultú-
ra-, Nyelv- és Médiakutató Központ Kht. 119–123.
- Kemény Gábor 2002. *Bevezetés a nyelvi kép stilsztikájába*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Schirm Anita 2016. Az alakzatok mint a nyelvi humor eszközei a stand-up comedyben.
In Boda-Ujlaky Judit – Barta Zsuzsanna – T. Litovkina Anna – Barta Péter (szerk.):
A humor nagytón keresztül. Budapest: Tinta Könyvkiadó – Selye János Egyetem –
ELTE Bölcsészettudományi Kar. 33–42.

HÁMORI ÁGNES

MTA Nyelvtudományi Intézet

hamori.agnes@nytud.mta.hu

„Te állat!” Az ugratás elsajátítása gyermekkorban és a humor társas-kognitív tanulása: kognitív, kulturális, társas és nyelvi dimenziók együttműködése

Az ugratás mint a humor egy speciális formája vagy műfaja fontos szerepet játszik a társas kapcsolatokban, és a pragmatikai és szociolingvisztikai kutatásokban is gyakran elemzett területnek számít. Az előadás ezen belül néhány ritkábban tárgyalt szempontot vizsgál: mindennapi diskurzusok empirikus nyelvi példái alapján azt mutatja be, hogy a) hogyan jelenik meg az ugratás mai magyar fiatalok (gyermekek, tinédzserek és fiatal felnőttek) diskurzusaiban, mik a prototipikus formái és funkciói, valamint b) hogyan történik ennek a humorműfajnak vagy pragmatikai aktusnak az elsajátítása, hogyan illeszkedik a gyermekkori humor más formáinak sorába és a humor életkorral összefüggő „fejlődésébe”, és ebben hogyan kapcsolódnak össze kognitív, társas, kulturális és nyelvi tényezők. Az előadás, miközben épít a humor hagyományos pragmatikai megközelítéseire is (pl. Leech 1983; Nemesi 2015), az ugratást kognitív pragmatikai keretben vizsgálja (Verschuereen 1999), azzal a céllal, hogy bemutassa ennek a megközelítésnek a lehetőségeit, és a humor pragmatikai és kognitív dimenziói mellett – azokkal összefüggésben - a társas gyakorlatok (Haugh 2013), a nyelv által közvetített közösségi tudás és a kulturális tanulás (Tomasello 1999) jelentőségére is felhívja a figyelmet.

Kulcsszavak: ugratás, gyermeknyelvi elsajátítás, társas kognitív pragmatika, társas gyakorlat

Irodalom

- Haugh, Michael 2013. Im/politeness, social practice and the participation order. *Journal of Pragmatics* 58: 52–72.
- Leech, Geoffrey N. 1983. *Principles of Pragmatics*. London.
- Nemesi Attila László 2015. Melyik pragmatikaelméletnek van a legjobb „humorérzéke”? In Bódog Alexa – Csátár Péter – Németh T. Enikő (szerk.): *Használat és hatás. Újabb eredmények a magyarországi pragmatikai kutatásokban*. Budapest: Loisir Könyvkiadó. 123–156.
- Tomasello, Michael 1999. *The Cultural Origins of Human Cognition*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Verschuereen, Jef 1999. *Understanding Pragmatics*. London – New York – Sydney – Auckland. Arnold.

Vicc és humor a magyarországi siket közösségben

A humoros történetek, viccek és tréfák szerepe a siket közösségeken belül is kiemelkedő, a siket humor megértéséhez és értékeléséhez ugyanakkor a kultúra ismeretén túl a vizuális motiváltság megfelelő dekódolásának képessége is szükséges (Sutton-Spence–Napoli 2012, Szrena–Ungár 2010). A siket viccek nehezen lefordíthatók és a hallók számára gyakran nehezen érthetők, ugyanúgy, ahogy a hallók szójátékai, viccei is sokszor érthetetlenek a siketek számára, és nehezen adhatók át jelnyelven. A siket humor kritikus eleme a vizualitás és a vizuális tapasztalatok, valamint a humor kifejezésének legfőbb médiuma, a jelnyelv, ugyanakkor az eltérések nem csupán a nyelv vizuális voltára vezethetők vissza, különbségeket találunk a tekintetben is, hogy a közösségek tagjai hogyan tekintenek magára a humorra, és mit tekintenek humorosnak.

Az előadás során azokra a kérdésekre keressük a választ, hogy melyek a humor legfőbb forrásai és kifejezőeszközei a hazai siket közösség vicceiben, továbbá hogy milyen hasonlóságokat és különbségeket figyelhetünk meg a hazai halló, valamint a nemzetközi siket közösségekkel való összehasonlítások során.

Az eredmények alapját olyan siketviccek és humoros történetek videofelvételeinek elemzése képzik, melyek a jelelő közösség tagjainak szereplésével készültek Budapesten és további négy vidéki nagyvárosban.

Kulcsszavak: siket humor, jelnyelv, vizualitás, siket közösség

Irodalom

- Bouchauveau, Guy 1994. Deaf Humor and Culture. In Carol J. Erting – Robert C. Johnson – Dorothy L. Smith – Bruce C. Snider (eds.): *The Deaf Way: Perspectives from the International Conference on Deaf Culture*. Washington, DC: Gallaudet University Press. 24–30.
- Sutton-Spence, Rachel – Napoli, Donna Jo 2012. Deaf jokes and sign language humor. *Humor* 25/3: 311–337.
- Szrena Renáta – Ungár Nóra 2010. *Nem süketelünk! Bevezetés a magyarországi siket közösség kultúrájába*. Budapest: Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány.

HORVÁTH NÓRA
Széchenyi István Egyetem
horvath.nora@sze.hu

Az irónia mint gyógyír Richard Rorty filozófiájában

A Rorty műveit olvasók között köztudott, hogy többször is kinyilvánította, az irodalomnak kellene a filozófia helyébe lépni. Egy 2001-es interjúban mondta, hogy olyan kultúrában élünk, ahol az irodalmon keresztül férfiak és nők különféle lehetséges emberi életek vízióit közvetítik nekünk, országuknak, a globális világközösségnek, s ha olyan kultúránk van, ahol képzeletbeli víziók által új lehetőségeket vázolnak nekünk, akkor nincs szükségünk „legfőbb tudományra, a filozófiára”. Az irodalmi kultúrában pedig nincs olyan egyetlen igazságfogalmunk, mely mindenki számára rendelkezésre állna, mivel „rendelkezünk az egyedenként különböző önteremtés fogalmával” (Ungár 2001).

1989-ben, Rorty az *Esetlegesség, irónia és szolidaritás* első fejezetében csak annyit mond, hogy Heidegger, Foucault és Nietzsche azok, akikben uralkodik az önteremtés és a személyi autonómia utáni vágy, s ezért a szocializációt úgy látják, mint valami mélyen bennünk élő ellentétét. Kierkegaard, Nietzsche, Baudelaire, Heidegger, Nabokov és Proust lesznek a példák arra, hogy „milyen lehet a személyes tökéletesedés, mint önteremtő, autonóm emberi élet” (Rorty 1994: 12). Hogyan lehet valaki önteremtő? Ki az önteremtő Rortynál, és kikkel áll szemben? Dewey és Habermas a személyes tökéletesedés utáni vágyat irracionálisnak tartja. Rorty nem akar választani a szemben álló nézetek között, hanem különböző célokra akarja őket használni. Hamar kiderül, hogy filozófiájának kardinális fogalma, a szolidaritás, örökre összemérhetetlen az önteremtés fogalmával, bár egyformán érvényesek. Az önmegvalósítás szótára magánjellegű. Egy ideális, liberális társadalomban a társadalmi szerveződés célja az lenne, hogy esélyt kapjon mindenki, a „képességei szerinti önteremtésre” (Rorty 1994: 101). Az iróniát veszi a védelmébe, és azt a magatartást, ami az irodalomkritikát vezető intellektuális tudományágnak tekinti. Amint írja: „Védelmem a magánjellegű és a nyilvános határozott megkülönböztetésén alapul” (Rorty 1994: 100).

Előadásomban Rorty iróniafogalmának jelentéstartalmára koncentrálok, amely nagymértékben szembenáll André Comte-Sponville humor- és iróniafogalmak közti radikális elhatárolásával.

Kulcsszavak: Richard Rorty, André Comte-Sponville, irónia, filozófia

Irodalom

Rorty, Richard 1994. *Esetlegesség, irónia és szolidaritás*. Pécs: Jelenkor.
Ungár Tamás 2001. A demokrácia elemi vágya. *Népszabadság*. 05. 09.

HRISZTOVA-GOTTHARDT HRISZTALINA

Pécsi Tudományegyetem

xpucuhu@gmail.com

Egy etnikum – két nemzet – két kultúra?

A kelet- és a nyugatnémetekről alkotott sztereotípiák megnyilvánulása az etnikai viccekben

Alapesetben az etnikai viccekben egy kulturális, etnikai, vallási vagy faji embercsoport tréfás megjegyzéseket tesz egy másik – általában szomszédos – embercsoport tagjainak jellemvonásairól vagy viselkedéséről. A tervezett előadás során viszont az etnikai viccek egy speciális esetét fogjuk megvizsgálni, amikor két, eredendően egy etnikumhoz tartozó, de bizonyos politikai folyamatok következtében egymástól eltávolodott embercsoport humor segítségével próbálja egymást lealacsonyítani és nevetségessé tenni, ezzel elhatárolva magukat egymástól.

Az eredetileg egy nemzethez és kultúrkörhöz tartozó kelet- és nyugatnémetek 40 év elteltével, Németország egyesülése után újra találkoztak egymással, és megállapították, hogy némileg különböznek egymástól. A másik csoportban felfedezett, és vélhetően csak rá jellemző tulajdonságok, gondolkodási mód és viselkedési szokások alapul szolgáltak „etnikai” sztereotípiák alkotására, amelyek – többek között – viccek formájában is megnyilvánultak.

Ezzel kapcsolatban a tervezett előadás azt tűzi ki célul, hogy megvizsgálja, hogy mely, a kelet- illetve a nyugatnémetekről alkotott sztereotípiák bukkannak fel a róluk szóló viccekben, és hogy ezen sztereotípiák mennyire térnek el egymástól vagy vannak átfedésben egymással.

A kutatás korpuszát egy nyomtatott formában megjelent viccgűjtemény (Zentner 2015) képezi, amelyben az *Ossis* (keletnémetek) és a *Wessis* (nyugatnémetek) a főszereplők.

Kulcsszavak: etnikai viccek, sztereotípiák, kelet- és nyugatnémetek, Németország szétválása és egyesülése

Irodalom

Zentner, Christian 2015. *Wessi-Ossi-Witze-Wendebuch/Ossi-Wessi-Witze-Wendebuch*. Renningen: Garant Verlag GmbH.

ISTÓK BÉLA

Selye János Egyetem
vojtech.istok@gmail.com

Futball – humor – szóalkotás

Az internetes futballszurkolás meghatározott, a hagyományos – a lelátókról vagy a televízió mellől történő – futballszurkolástól eltérő kommunikációs ismérvekkel rendelkezik: pl. bátor megnyilatkozások, vulgáris nyelvhasználat, az internetes mémek és a ritkább szóalkotási módok erőteljes kihasználása (Istók 2018). Előadásomban olyan, különböző Facebookbejegyzésekből származó, futballal kapcsolatos szavak és kifejezések (pl. *Rakéta* 'Rakitic', *Hiszticardi* 'a hisztiző Icardi', *SMS* 'Szergej Milinkovics-Szavics') terjedésének a feltételeit vizsgálom (pontosabban ellenőrzöm egy korábbi kutatásom eredményei alapján: Istók 2018: 61–99), amelyek a nyelvtanaink által ritkábbnak nevezett szógyártó műveletekkel keletkeztek (főként szórővidítéssel, mozaikszó-alkotással, szóvegyítéssel, szándékos szóferdítéssel és szóértelmesítéssel). A vizsgált – többnyire humoros vagy sértő – tulajdonnév-variánsok egy része már önmagában is alkalmas beszédettek végrehajtására: szurkolásra (pl. *Legendinho* 'a legendás Ronaldinho', *MESSIás* 'a messiásként kezelt Messi', *VER* 'az ellenfeleket verésébe kényszerítő Vinícius, Éder Militão és Rodrygo') és ellenszurkolásra (pl. *Lopótök* 'Lopetegui', *Leverton* 'a legyőzött Everton', *Lányliga* 'a gyenge La Liga'). A lexikai egységeket 2018 szeptembere óta gyűjtöm passzív, beavatkozásmentes módszerrel.

Kulcsszavak: futball, humor, szóalkotás, internetes nyelvhasználat

Irodalom

Istók Béla 2018. *Internetes futballnyelvhasználat. Közösség, mémek, szóalkotás*. Eger: Líceum Kiadó.

JÁNK ISTVÁN

Eszterházy Károly Egyetem
jank.istvan@uni-eszterhazy.hu

Lehet-e vicces a nyelvjárás, és ha igen, miért nem?

A nyelvjárás (vagy sok esetben inkább: a nyelvjárásban beszélő ember) számos karikatúra és kabaréjelenet tárgya, szereplője vagy épp a humorképzés eszköze. Ilyen esetekben a nyelvjárás gyakran a műveletlenség, alacsony intelligencia, iskolázatlanság szimbólumaként jelenik meg, ezzel teremtve meg a komikumot, konstruálva egy szórakoztató karaktert és/vagy szituációt. Sokszor és sokan élnek ezzel az eszközzel, s ez sokszor és sokakat szórakoztat. Hofitól kezdve a Markos–Nádas pároson át egészen napjaink egyik legnépszerűbb előadójáig, Kiss Ádámiig számos előadónál fellelhető az említett jelenség. De mi mégis ezzel a probléma? Miért lehet baj az, ha a nyelvjárás mint humorforrás jelenik meg?

Előadásomban különféle példák (rövid kabaréjelenetek, előadásrészletek, internetes mémek) segítségével azt kívánom illusztrálni, hogy bár gyakori jelenségről van szó, a legtöbb esetben a nyelvjárás megjelenítésének hatása társadalmi szempontból erősen aggályos. Ennek oka, hogy ilyenkor a dialektushasználat sztereotípiákat alkot és erősít meg (vagy még inkább fel), illetve a nyelvi előítéletesség és diszkrimináció legitimálójává válik – mindezt legtöbbször anélkül, hogy észrevennénk.

Kulcsszavak: nyelvjárás, dialektus, gúny, stigmatizáció

KALÓ KRISZTINA

Eszterházy Károly Egyetem
kalo.krisztina@uni-eszterhazy.hu

„Most aztán kiömlött a bili!” – Humor, groteszk és (ön)íronia Szabó Illés „1956-os” regényeiben

Szabad-e, lehet-e, tudunk-e mosolyogni „a mi Ötvenhatunkon”? Szabó Illés szerzőként, újságíróként gyakran folyamodik írásaiban szokatlan, szürreálisnak tűnő, ezáltal figyelmet provokáló megközelítésekhez és meghökkentő, humorban bővelkedő fordulatokhoz. Közben pontosan tudjuk, hogy nagyon is valóságos és komoly történésekről beszél. Szabónál a humoros hangnem, a derű szembeállítása a drámai eseményekkel tudatos választás eredménye, aminek köszönhetően újszerű látásmódra tesz szert az olvasó is. A humor ez esetben nem történelemtagadás, nem eltávolítás, és nem is annyira a dedramatizálás eszköze, mint inkább a 21. század időtávlatából már megtehető irodalmi szemléletbővítés a valós történelmi eseményekkel kapcsolatban.

Milyen formában jelenik meg a humoros, olykor groteszk, olykor (ön)ironikus hang? Milyen elbeszélő technikákat alkalmaz Szabó a drámai események sajátos bemutatására? Hogyan visz minket közelebb a humor a történelem megismeréséhez? Miként segít a humor az egyéni és közösségi tragédiák megértésében és feldolgozásában? Lehet-e a humor egy halvány ecsetvonás a nemzeti történelmünkről alkotott képünkön?

Ezekre a kérdésekre keresem a választ a *Telitalálat* (Ulpius 2002) és a *Szénszünet* (Noran Libro 2018) című regényekben. Mindkét mű hétköznapi emberek szemszögéből látatja az 1956-os őszi történéseket és azok utózöngéit. Egyik regény sem erkölcsi magaslatokba emelkedő hősokeket vagy történelmet formáló politikusokat mutat be, hanem a viharos időkben túlélni igyekvő kisembereket. Mindkét regényben olyan átlagemberek válnak tehát irodalmi hőssé, akikkel „csak úgy” megtörténik a forradalom anélkül, hogy különösebben alakítanák azt. Az ő szemszögükből pedig az események abszurdítása és tragikomikuma is tetten érhető.

Kulcsszavak: humor, forradalom és irodalom, E./1. személyű elbeszélés, levélregény, groteszk, íronia

Irodalom

Szabó Illés 2002. *Telitalálat*. Budapest: Ulpius Ház.

Szabó Illés 2018. *Szénszünet*. Budapest: Noran Libro.

KARÁCSONY SZILVIA
Pázmány Péter Katolikus Egyetem
karacsonyszilvia27@gmail.com

A humor mint eszköz Molnár Ferenc életében

„Egy jó humorista hírneve száz évvel tovább él, mint egy rossz tragédiaíróé.”
(Sárközy Mátyás)

A századforduló idején élt Budapesten egy magyar író, aki humoros történeteinek keresztül utat nyitott a világ színpadjain a magyar színműirodalom számára. Hogy miként hathatott át a humor egy egész életet a vészterhes XX. században, arra kiváló példa lehet Molnár Ferenc élete. Budapesti zsidó származású polgári családba született, gondolkodásmódjának és humoros éleslátásának köszönhetően azonban fiatalon befolyásos emberré vált. Történeteinek keresztül többnyire az élet sziporkázó véletlenjeit, a nevetséges helyzeteket és kedélyes párbeszédet örökítette meg. Személyisége fogékony volt a humorra, életében gyakran a társasági élet középpontja volt, ennek köszönhetően számos vicces élethelyzetet tudott később mintául felhasználni.

Olykor egy szakításból házasságot kötött, feleségeitől külön élt, ugyanis nézete szerint a nő olyan, mint a monokli: „elegáns viselet, de nélküle jobban lát az ember”. Nőket és gyermekeket megszegyenítő módon rettegett a hajóutaktól és a haláltól, mégis egy hajón Amerikába emigrált a II. világháború idején, ám a tűzoltósággal szemközti lakására tűzbiztosítást kötött, mert tartott egy esetleges tűzvészttől.

Érdeemes megvizsgálni, hogy a humor mint eszköz, hogyan eredményezhetett egy ilyen életutat, melyről rengeteg kedélyes legenda és anekdota maradt fent, szemben más magyar írók emlékével. Életét áthatotta a folytonos tréfálgatás, életművében is központi helyet foglalnak el bohózatai, tréfás írásai. Azonban ezekben a művekben tényleg a humor jelenik meg tisztán, vagy a mögöttük megbújó igazságot öltöztette fel az író tréfás (és egyben eladható) köntösbe? Előadásomban szeretném megtalálni a választ arra, miként szolgálhattott a humor eszközként egy magyar író számára a világsikerhez vezető rögzös úton, miközben megvizsgálom, honnan származhatott ez a jó kedély.

Kulcsszavak: Molnár, humor, babona, legenda, történet

Irodalom

Csordás Lajos 2004. *Molnár Ferenc*. Élet-kép sorozat. Budapest: Elektra Kiadóház.
Molnár Erzsébet 1958. *Testvérek voltunk*. Budapest: Magvető Kiadó.
Sárközy Mátyás 2010. *Színház az egész világ*. Budapest: Noran Kiadó.

KECSKÉS JUDIT
Miskolci Egyetem
bolkecsi@uni-miskolc.hu

Nyelvi humor a miskolci alias nevekben

Az *alias* nevek a történeti személynévkutatásban egyfelől a családnév kialakulása előtti átmeneti névformákként ismertek (Fehértói 1982), másfelől a családnév kialakulása utáni időszakból (a 17–18. századból) az egyén keresztnévhez és családnévhez kapcsolódó harmadik névelemként (Benkő 1949). Jelen kutatás korpuszát időben továbblépve, a 19. század elején formálódó, selmeci diák hagyományokhoz kötődő *alias* nevek és *vulgók* képezik. E névtípusok, amelyek a 19. századtól napjainkig élnek, eltérnek előzményeiktől abban, hogy a diáknyelv alkotásai, s csak szólítónévként funkcionálnak.

A selmeci diák hagyományokat folytató miskolci egyetemisták diákneveit (az *alias*okat) korábban már szlengnevekként tipizálta Boros Zsuzsanna (2004), kutatásom kiterjeszti az elemzését a *vulgókra* is, ugyanakkor leszűkíti a vizsgálatot a nevekben rejlő nyelvi humor kifejezőeszközeire. Az előadáson elhangzó példák szemléltetik, hogyan tolódnak el a játszi szóalkotások felé a 21. századi nevek.

Kulcsszavak: névtan, alias név, szólítónév, diáknyelv, szlengnevek

Irodalom

- Benkő Loránd 1949. *A régi magyar személynévadás*. Budapest.
- Boros Zsuzsanna 2004. *A miskolci egyetemisták diákneve, az úgynevezett alias nevek*. Magyar Névtani Dolgozatok 192. Budapest: ELTE Magyar Nyelvészeti Tanszékcsoport.
- Fehértói Katalin 1982. A családnév kialakulása előtti átmeneti névformák. *Névtani Értesítő* 7: 44–47.

KESZY-HARMATH DÁNIEL LÓRÁND

Eötvös Loránd Tudományegyetem

khd.tanar@hotmail.com

A Trónok harca című tévésorozat mémjei

A George R. R. Martin regényciklusából, a Tűz és jég dalából készült Trónok harca című amerikai sorozat 2011 óta futott az HBO nevű kábeltelevízión. 2019-ben, két év kihagyás után jelentkezett a sorozat az utolsó, nyolcadik évaddal. A magyarországi tévénézők számára az amerikai adással egyidőben váltak elérhetővé az epizódok eredeti nyelven, magyar felirattal, az HBO Go streaming szolgáltatásnak köszönhetően. A televíziózás történetének emblematikus darabja ért ezzel véget. Ám a korábbi sikerekhez képest a befejező szezon nem várt elégedetlenkedést váltott ki a nézők körében, akik hangot is adtak ennek.

Számos mém keletkezett és terjedt el az interneten, a közösségi oldalakon, a sorozat rajongói csoportjaiban, a Trónok harca utolsó évadjának logikátlan történetvezetése kapcsán, sok esetben a korábbi szezonokkal ellentmondó cselekménye, karakterfejlődése vagy technikai megvalósítása tekintetében. A magyar és angol nyelvű mémek széles tárháza nyelvészeti jellegű vizsgálódásom anyagát adta. A mémeket a sorozat történetével való diskurzusként értelmezem. Keresem bennük a nyelvi humor különféle típusait, csoportosítom őket különböző szempontok szerint, illetve online kérdőíves vizsgálat segítségével kutatom a tévésorozatot néző magyar anyanyelvű befogadókban kiváltott hatásukat.

Kulcsszavak: mém, sorozat, nyelvi humor, internet, közösségi oldalak

Irodalom

Csikszentmihályi Mihály 1993. *The Evolving Self, A Psychology for the Third Millennium.*

New York: Harper Perennial.

Dawkins, Richard 1976. *Az önző gén* (ford. Síklai István). Budapest: Gondolat Kiadó.

Sebők Zoltán 2004. *A mémek titokzatos élete. Németh Gábor és Sebők Zoltán beszélgetése.*

Pozsony: Kalligram.

Watercutter, Angela – Grey Ellis, Emma 2018. *The wired guide to memes.*

www.wired.com/story/guide-memes/ (Letöltés dátuma: 2019. 06. 09.)

KONCZ-KOVÁCS ANNA

Eötvös Loránd Tudományegyetem

kovapann@gmail.com

Bodys Budis, Pumpád Gabó, Budi Spencer, avagy hogy hívják az izmos WC-pucolót?

Az előadásom azon téma köré szerveződik, hogy mennyire tudnak az emberek nyelvi játékokat gyártani. Egy nagyobb kutatásban 350 adatközlővel végeztem nyelvészeti tárgyú kérdőíves vizsgálatot. Irányított kérdés formájában kellett befejezniük 3 kérdés-felelet alapú nyelvi játékot, valamint 2 antiproverbiumot. Ezen felül felmértem azt is, hogy saját kútforrásból milyen típusú nyelvi játékot tudnak alkotni.

A felmérésből kiderült, hogy létjogosultsága van a nyelvi játéknak mint folklórjelenésnek, hiszen mindegyik irányított kérdésnél fény derült egy-egy tipikus válaszra. De nem is ezek az érdekesek, hanem azon nyelvi adatok, amelyek atipikusan válaszolnak a feltett kérdésre, s frappáns nyelvi játékot alkotnak. Ezen adatok bemutatása a célom. Hogy miről is beszélek? Ízelítőül: Hogy hívják az izmos WC-pucolót? *Bodys Budis, Pumpád Gabó, Budi Spencer, Muszklotyós, Domesztoszteron. A szó elszáll, ... az egyes a naplóban megmarad, ... de az email megmarad a felhőben, ... a lakáshitel megmarad.*

A szabadon kitalálható nyelvi játékok még sokszínűbbek témában és létrehozási technikában is, van köztük egyetlen szóból álló lexématorzítás hangcserével (*WC-tapír*), állandósult szókapcsolat módosításából létrejött frappáns mondat (*Lepény a talpán.*), morfémaszerkezeti átértelmezéssel létrejött kérdés-felelet alapú nyelvi játék (*– Mi a különbség egy távközlési szolgáltató által preferált hímnemű emlős és egy jóllakott unoka között? – ??? – Egyik Telenor bika, másik tele Norbika.*), és számos további játékos nyelvi megoldás.

Kulcsszavak: nyelvi játék, kérdés-felelet alapú szóvicc, antiproverbium

Irodalom

Forgács Erzsébet 2005. *Nyelvi játékok. Kreativitás a viccekben, a reklámyelvben, a sajtónyelvben és az irodalmi szövegekben.* Szeged: SZEK Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó.

Lendvai Endre 1996. *Közelkép a verbális humorról.* Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

T. Litovkina Anna – Vargha Katalin 2005. *Viccében él a nemzet. Magyar közmondás-paródiák.* Budapest: Nyitott Könyvműhely.

KÖRÖMI GABRIELLA

Eszterházy Károly Egyetem

koromi.gabriella@uni-eszterhazy.hu

Humor és intertextualitás Atiq Rahimi *Átkozott legyen Dosztojevszkij* című regényében

Atiq Rahimi afgán származású francia író, akinek a neve kevésbé ismert hazánkban: magyarul kizárólag a Goncourt-díjas *Türelemkő* (2008) című regénye jelent meg.

Atiq Rahimi második francia nyelven írt regénye a *Maudit soit Dostoïevski* (*Átkozott legyen Dosztojevszkij*, 2011) egy érdekes és izgalmas intertextuális kísérlet, amely Dosztojevszkij *Bűn és bűnhődés*ének történetét írja újra napjaink háború sújtotta Afganisztánjában. A regény főszereplője Rassoul, aki orosz elődjéhez hasonlóan megöl egy idős uzsoránót. A gyilkosság elkövetésekor azonban eszébe jut Dosztojevszkij regénye, és ez döntő hatással lesz az életére: attól a pillanattól fogva elhibázott Raszkolnyikov-utánzatként tekint saját magára. Az olvasó pedig, miközben azonosítja a dosztojevszkiji regényből ismert elemeket, figyelmét az új, megváltoztatott motívumokra összpontosítja, azaz egyfajta intellektuális játék kezdődik az azonosság és a különbözőség, az író és befogadója között.

A regényben ábrázolt súlyos politikai, társadalmi problémák ellenére Rahimi nemcsak a dosztojevszkiji bűn és bűnhődés elméletével folytatott párbeszédre épít, hanem kiaknázza az intertextualitásban rejlő játékos lehetőségeket is. Az előadás az intertextualitásból fakadó humoros fordulatokra, szójátékokra, iróniára fókuszál. A regény vizsgálatakor az egyik legfontosabb kérdés az, hogy az intertextuálisból fakadó humoros utalások mennyire hozhatók a felszínre, hiszen ezek egy része olvasói előtapasztalat nélkül nem értelmezhető. Az intertextualitásból fakadó humor működése, valamint a fikcióban betöltött szerepe elemzéséhez az elbeszélő, a főszereplő, az olvasó és az intertextuális minta között kirajzolódó összefüggésrendszer kibontása is szükségessé válik.

Kulcsszavak: Dosztojevszkij, humor, intertextualitás, pastiche, Rahimi

Irodalom

Rahimi, Atiq 2011. *Maudit soit Dostoïevski*. Paris, P.O.L.

Vaillant, Alain 2012. *Esthétique du rire*. Nanterre: Presses universitaires de Paris Nanterre.

Ferney, Frédéric 2008. L'humour cette insoutenable légèreté des lettres. *Le magazine littéraire* 477: 52–55.

KREPSZ VALÉRIA¹ – HÁMORI ÁGNES² –
GYARMATHY DOROTTYA³ – HORVÁTH VIKTÓRIA⁴

MTA Nyelvtudományi Intézet

krepsz.valeria@nytud.mta.hu¹, hamori.agnes@nytud.mta.hu²,
gyarmathy.dorotyya@nytud.mta.hu³, horvath.viktoria@nytud.mta.hu⁴

A nevetés főbb változatai spontán társalgásokban

A nevetés az egyik legfontosabb nonverbális jelenség, amely a diskurzusokban többféle módon megjelenhet. Az előadás a nevetést a humorról rokon, de önálló jelenségként tárgyalja; ebben a humor korábbi pragmatikai elméleteit (Nemesi 2015) és a társas kognitív pragmatika (Verschuereen 1999) megközelítését (különösen a dinamikus kontextualizáció gondolatát), valamint a fonetikai háttérrel összekapcsoló keretre támaszkodik (Neuberger et al. 2014).

A kutatáshoz 20 darab, háromfős társalgást elemeztünk a BEA adatbázisból: a résztvevők nők, az interjúkészítő és beszélgetőtársa mindegyik beszélgetésben azonos, a harmadik résztvevő 10 esetben fiatal (25–35 év közötti), 10 esetben idősebb (60 év fölötti). A felvételeket Praat programban annotáltuk; vizsgáltuk a nevetések diskurzusbeli előfordulását és fonetikai mintázatukat. Fontos aspektus a téma és aziránti attitűd, a résztvevői szerepek (előzetes és aktuális), valamint a nevetés humorhoz kapcsolódó vagy attól eltérő funkciói (pl. distanciálódás jelzése). Kitérünk a fiatal és idős beszélők nevetéseinek összehasonítására is: megfigyelhetőek szisztematikus különbségek, és ebben milyen szerepet kaphat az életkor mint biológiai tényező, a társas viszonyok és identitáskonstruálás jelensége. A nevetés eltérő funkcióihoz eltérő fonetikai mintázat kapcsolódik.

Kulcsszavak: nevetés, társalgás, kontextualizáció, fonetikai és pragmatika jellemzők

Irodalom

- Nemesi Attila László 2015. Melyik pragmatikaelméletnek van a legjobb „humorérzéke”? In Bódog Alexa – Csátár Péter – Németh T. Enikő (szerk.): *Használat és hatás. Újabb eredmények a magyarországi pragmatikai kutatásokban*. Budapest: Loisir Könyvkiadó. 123–156.
- Neuberger, Tilda – Beke, András – Gósy Mária 2014. Acoustic analysis and automatic detection of laughter in Hungarian spontaneous speech. In Fuchs, Susanne et al. (eds.): *Proceedings of the 10th International Seminar on Speech Production (ISSP)*. Cologne: Univ. 285–287.
- Verschuereen, Jef 1999. *Understanding Pragmatics*. London–New York–Sydney–Auckland: Arnold.

LENGYEL ÉMESE
Debreceni Egyetem
lengyelemese1@gmail.com

Létezik-e operetthumor?

Példák *A chicagói hercegnő* 2016-os magyarországi adaptációjából

Az operett mint a 19–20. század legnépszerűbb zenés színházi műfaja elsősorban szórakoztató-esztétika funkciót töltött be. Az operett-történetekben számos elő- és rokon műfaj hagyományát fellelhetjük, melyeket elsősorban a librettók és a dalszövegek vizsgálatakor azonosíthatunk. Előadásomban arra keresem a választ, hogy létezik-e sajátos operetthumor, vagy éppen a már meglévő humorstílusokat, stratégiát alkalmazzák – többnyire sikeresen – az operettszerzők, nem figyelmen kívül hagyva a karakterek sztereotip ábrázolását a humor eszközével. A librettóban és a dalszövegekben megtalálható „operetthumor” bemutatásához *A chicagói hercegnő* 2016-os magyarországi adaptációjának szövegét használom fel, melyet Lőrinczy Attila jegyez az első operettszövegkönyv (német nyelven íródott) és az első magyar fordítás felhasználásával.

Kulcsszavak: dalszöveg, operett, operetthumor, operettlibrettó, sztereotípiák

Irodalom

- Batta András 1992. *Álom, álom, édes álom... Népszínművek, operettek az Osztrák-Magyar Monarchiában*. Budapest: Corvina Könyvkiadó.
- Domonkosi Ágnes 2018. A megszólítás mint humorforrás. In Nemesi Attila László – T. Litovkina Anna – Barta Zsuzsanna – Barta Péter (szerk.): *Humorstílusok és -stratégiák*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 364–375.
- Gier, Albert 2014. *Wär' es auch nichts als ein Augenblick. Poetik und Dramaturgie der komischen Operette*. Nürnberg: University of Bamberg Press.
- Klotz, Volker 2016. *Operette: Porträt und Handbuch einer unerhörten Kunst*. Sinzig: Stadiopunkt Verlag.

LINDNER HENRIETT

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

lindner.henriett@btk.ppke.hu

Ödipusz Németországban – Lorient: Ödipussi (1988)

Vicco von Bülow, azaz Lorient (1923–2011) a század második felében a német televíziózás ikonikus alakja, világhíres karikaturista, a villámtréfa mestere és a német humor megmentője. A televíziós rövidfilmek és paródiák színészrendezőjének ez az egész estés filmje egy középkorú szerelmespár történetét dolgozza fel, rámutatva a generációs konfliktus, az önállóvá válás és a szüleink ambivalens örökségétől való elszakadás nehézségeire. Mint a cím is sugallja, a film Freud évszázadának alkotása: egyrészt többregiszterű játékot űz a pszichoanalízis közhelyszerűvé váló elméletével, másrészt görbe tükröt tart a *Wirtschaftswundert* követő (nyugat)német társadalom elé. A film finom iróniával rajzolt karakterei a középkorú, a családi vállalkozást inkább kevesebb, mint több sikerrel vezető második generációs vállalkozó, az erős jellemű anya és az emancipált, de gátlásos pszichológusnő alakja, társadalmi közege a játsz mákkal teli német kiscsalád, valamint a társas érintkezés hagyományos fórumai, végkifejlete pedig a szerelem diadala az emberi gyengeségek felett. Magyarországon Lorient szinte ismeretlen. Előadásomban ezért egyrészt szeretném ráirányítani a figyelmet Lorient komikus karaktereire és szituációira, másrészt megkísérlem a pszichoanalízis tanainak toposszá válását, valamint azok filmbéli megjelenését kultúratörténeti kontextusban értelmezni.

Kulcsszavak: Lorient, Ödipusz-konfliktus, Nyugat-Németország, irónia, pszichoanalízis

Irodalom

Lobenbrett, Dieter 2013. *Lorient Biographie*. München: Riva Verlag.

Neumann, Cornelia 2015. *Nonsense versus Tiefsinn: Ein interkultureller Vergleich der Fernsehsketche von Lorient und Monty Python*. Hamburg: Bachelor Master Publishing.

Wellinghaus, Max 2018. *Lorient: Kleine Anekdoten aus dem Leben eines großen Humoristen*. (2. kiadás) München: Riva Verlag.

LOCH GERGELY

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem

loch.gergely@gmail.com

Mise ördögökkel és kávészünettel. Rózman Ákos és a groteszk

Rózman Ákos (1939–2005) zeneszerző és orgonista 1971-től Svédországban élt. Az itt töltött első néhány év során meggyőződésévé vált, hogy a hangszeres zeneszerzésnek nincsen jövője, ezért élete hátralévő három évtizedében szinte kizárólag elektroakusztikus zenei stúdiókban alkotott. A komponálás mellett tizenkilenc éven át a stockholmi Katolikus Dómtemplom orgonistájaként működött.

Legtöbb műve túlvilági erők ellentétére épül, melyet Rózman több esetben a buddhista vagy a keresztény kultúra fogalmaival jellemzett. A békés, oltalmazó hatalom, illetve az agresszív, fenyegető hatalom kozmikus léptékeket sugalló drámai hangfolyamatokban találkozunk.

Előadásom első fele arról a néhány Rózman-műről szól, melyben a zeneszerző a kozmikus dráma lefolyásával párhuzamosan dialógust kezdeményez közönségével a kompozíciók létrejöttének és elhangzásának evilági közegéről, a prózai valóságról. E darabokban a túlvilági erők a svéd társasági élet középpontját jelentő kávészünettel, vagy a musique concrète kompozíciós technikájának tárgyi vonzataival, például asztalokkal és székekkel kerülnek groteszk kapcsolatba.

Előadásom második felében a fenyegető hatalom, azon belül is az Ördög, illetve ördögök Rózman-féle megjelenítésével foglalkozom. Noha e hatalom tevékenysége a kompozíciókban mélyen átélt katasztrófákhoz vezet, megnyilvánulásai részben mégis a közép-kori misztériumjátékok komikus ördögfiguráit juttatják a hallgatók eszébe, s ez szintén a groteszk esztétikai minőségéhez kapcsolható.

Kulcsszavak: Rózman Ákos, elektroakusztikus zene, svéd kávékultúra, ördögök, groteszk

Irodalom

Schaeffer, Pierre 1966. *Traité des objets musicaux*. Paris: Éditions du Seuil.

Valeri, Renée 1991. „Kom så tar vi en kopp!” *Svenskarna och deras kaffedrickande*. In Frykman, Jonas; Löfgren, Orvar (eds.): *Svenska vanor och ovanor*. Stockholm: Natur och kultur. 55–78.

O’Grady, Joan 1989. *The Prince of Darkness. The Devil in history, religion and the human psyche*. Shaftesbury: Element Books.

Loch Gergely 2015. A vérző orgona. Rózman Ákosról, halála tizedik évfordulóján. *Gramofon* 20/3: 12–15.

LÓKÖS PÉTER

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
plokos@outlook.hu

Magyarország-kép 1867 és 1938 között osztrák vicclapokban

Az osztrák sajtó a Monarchia korában és az önálló Ausztria létrejötte után is kiemelt figyelmet szentelt a magyarországi politikai, gazdasági, kulturális és egyéb eseményeknek. Ezekről az eseményekről természetesen beszámolnak a hagyományos újságírói műfajokban (hír, tudósítás, kommentár stb.). Azonban igen gyakoriak, főleg a vicclapokban, a rövidebb-hosszabb humoros versek, gondolatszilánkok, viccek, karikatúrák, amelyek ezekre az eseményekre reflektálnak.

Az osztrák sajtó Magyarország-képe gyakran előítéletekkel, érzelmekkel volt telített. Igen tanulságos megvizsgálni, hogy – főleg válságidőszakokban – milyen (ős)régi sztereotípiák, klisék (pl. a barbár magyar, a kultúra hiánya a magyaroknál, a németek kultúra-teremtő szerepe Magyarországon stb.) fordulnak elő a különböző újságokban. A Tanácsköztársaság alatt ezekhez társul még az antiszemitizmus a jobboldali, szélsőjobboldali lapokban.

Az előadásban elsősorban a „Die Muskete“ és a „Kikeriki“ című bécsi vicclapokban található Magyarországra vonatkozó karikatúrákat, vicceket, humoros verseket elemzem behatóbban imagológiai szempontból.

Kulcsszavak: imagológia, osztrák sajtó, Magyarország-kép

Irodalom

Hall, Murray G. u.a. 1983. *Die Muskete. Kultur- und Sozialgeschichte im Spiegel einer satirisch-humoristischen Zeitschrift 1905–1941*. Wien: Tusch.

MADARÁSZ JUDIT

Eszterházy Károly Egyetem

madarsz.judt@uni-eszterhazy.hu, m.judit68@gmail.com

Humor a reklámokban

A kutatás során a Magyar Televízióban sugárzott reklámfilmeket vizsgálom, a társadalmi a fogyasztási, és a médiahasználati szokások változásának tükrében, különös tekintettel a reklámfilmekben megjelenő humoros elemekre, szójátékokra és egyéb dramaturgiai és szemiotikai elemekre. Számos reklámfilmben nem csupán maga a képi világ által közvetített információ, hanem vele együtt a kísérőszöveg is azonos jelentőséggel bíró információt tartalmaz. A reklámfilmekben megjelenő szövegek, szójátékok sokszor humorosak, szóra-koztatók vagy éppen szokatlanok, adott esetben meghökkentők.

Három, általam meghatározott időintervallumot vizsgálok az 1970-es évektől kezdve napjainkig terjedő időszakban. Mindhárom korszakot társadalmi, kulturális, politikai, fogyasztási és médiahasználati szempontból fogom megvizsgálni, elemezni, bemutatni. Valamint ismertetem az egyes korszakokra jellemző reklámozási stratégiákat, a reklámok jelentőségét, helyét az adott korszakban. Arra keresem a választ, hogy az egyes korszakokban készült reklámfilmekben megjelenő humoros elemek, milyen szerepet töltenek be a reklám manipulatív eszköztárában.

Kulcsszavak: reklám, médiahasználat, humor

Irodalom

- A magyar reklám a 70-es, 80-as években. *Kreatív Online.hu*. 2015. augusztus 6. www.kreativ.hu/kreativ_magazin/cikk/a_magyar_reklam_a_70_es_80_as_evekben.
- Fazekas Ildikó – Harsányi Dávid 2001. *Marketingkommunikáció*. Budapest: Szókratész Külgazdasági Akadémia.
- Oláh Szabolcs 2014. A reklám helye a tömegmédia és a gazdaság között (A Hurka Gyurka elemzése). *Irodalomismeret* 1: 32–48.
- Sas István 2005. *Reklám és pszichológia*. Budapest: Kommunikációs Akadémia.

MAROSI RENÁTA

Selye János Egyetem
marosireni@gmail.com

Ki rakta újra össze Humpty Dumptyt?

A gyerekdalok és a mesék egyaránt szórakoztatják és mindig is szórakoztatták úgy a fiatalabb, mint az idősebb nemzedéket. A humor jelenségét a média, az irodalom és különféle tudományterületek, mint a pszichológia vagy a nyelvészet más-más célból tanulmányozzák vagy használják fel. Az előadás főként olyan gyerekdalokat és tündérmese-szereplőket mutat be, amelyekkel P. L. Travers *Mary Poppins* regényeiben találkozhatunk. P. L. Travers humoros helyzeteket teremt azzal, hogy a már közismert vagy nem annyira közismert szereplőket (Humpty Dumpty, Piroska és a farkas, Csipkerózsika) nem megszokott, a hagyományostól merőben ellentétes személyiségjegyekkel látja el, illetve megváltoztatja vagy a feje tetejére állítja a közismert narratívákat és tündérmese-motívumokat. Mikor ébred fel valójában Csipkerózsika? Kibékül-e valaha Piroska és a farkas? Összerakja-e valaha valaki az összetört Humpty Dumptyt (avagy ahogy magyarul ismeretes Tojás Tóbiást)? Mi történik, ha egy hullócsillag ragad egy tehén szarván? Ilyen és ehhez hasonló kérdésekre kaphatunk választ az előadás során.

Kulcsszavak: Mary Poppins, gyerekdalok, tündérmesék, szubverzió

Irodalom

- Bown, Nicola 2001. *Fairies in Nineteenth-Century Art and Literature*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Draper, Ellen D. – Koralek, Jenny (eds.). 1999. *A Lively Oracle. A Centennial Celebration of P. L. Travers Creator of Mary Poppins*. New York: Larson Publication.
- Lawson, Valerie 2013. *Mary Poppins She Wrote. The Life of P. L. Travers*. New York: Pocket Books.
- Reichertz, Ronald 1994. The Generative Power of Nursery Rhymes. *Children's Literature Association Quarterly* 19/3: 100–104.
- Rollin, Lucy 1992. *Cradle and all: a cultural and psychoanalytic reading of nursery rhymes*. Jackson: University Press of Mississippi.
- Travers, Pamela Lindon 1989. *What the Bee Knows. Reflections on Myth, Symbol and Story*. Wellingborough: The Aquarian Press.
- Zipes, Jack 2006. *Fairy Tales and the Art of Subversion. The Classical Genre for Children and the Process of Civilization*. New York: Routledge.

MEZŐLAKI REGINA¹ – IVASKÓ LÍVIA²

Szegedi Tudományegyetem

mezolaki.regina@gmail.com¹, ivasko@hung.u-szeged.hu²

Humorértés különböző perspektívákból Sheldon Cooper és neurotipikus társai példáján

Előadásunkban azt vizsgáljuk, hogy a humor (Nemesi 2019) különböző perspektívából történő értését vagy nem értését miként befolyásolhatja az, hogy olyan interakciókban jelenik meg, ahol neurotipikus és autisztikus személyiségjegyekkel jellemezhető (Györi 2014) résztvevők között alakul ki sikertelen kommunikáció. A *The Big Bang Theory* és a Young Sheldon című sorozatokban megjelenített Sheldon Cooper karaktere feltételezhetően viseli az Asperger szindróma viselkedésjegyeit. A sorozatokból kiemelt példákon szeretnénk értelmezni egyrészt a) a neurotipikus szereplők viszonyát Sheldon atipikus és „komikus” megnyilatkozásaihoz, b) Sheldon humorértését és/vagy nem értését a humor jellegétől függően, valamint c) azt a lehetőséget, ahol a sorozat egyes epizódjainak interakcióiban a neurotipikus résztvevők és Sheldon Cooper sikertelen kommunikációja lehetne a humor forrása.

Az elemzés a homlokzatívó (Goffman 1959) neurotipikus viselkedés feltételezésével, a nyelvhasználat racionális és udvariassági elveinek figyelembevételével (Nemesi 2004) értelmezi a különböző perspektívákból megjelenített interakciók lehetséges humorforrásait.

Kulcsszavak: humorértés, Asperger-szindróma, udvariasság, racionalitás, ugratás

Irodalom

- Goffman, Erving 1959. *The presentation of self in everyday life*. Garden City, New York: Doubleday Anchor.
- Györi Miklós 2014. A nyelv, a kommunikáció és a megismerés atipikus mintázatai és kapcsolatai autizmus spektrum zavarokban. In Pléh Csaba – Lukács Ágnes (szerk.): *Pszicholingvisztika 2*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 1345–1382
- Nemesi Attila László 2004. Udvariasság és racionalitás a nyelvhasználatban In Ivaskó Lívia (szerk.): *A kommunikáció útjai*. Budapest: Gondolat Könyvkiadó. MTA – ELTE Kommunikációelméleti Kutatócsoport. 157–180.
- Nemesi Attila László 2019. Releváns-e a humor a relevanciaelméletben? *Jelentés és Nyelvhasználat* 6: 1–31.

MURÁNYI ZOLTÁN

Eszterházy Károly Egyetem
muranyi.zoltan@uni-eszterhazy.hu

A humor mint a természettudományos ismeretterjesztés és attitűdformálás eszköze

A természettudományok, azon belül is a kémia és a fizika hosszú évtizedek óta harcolnak a kedveltségi rangsor utolsó helyéért. Ez természetesen nemcsak azért probléma, mert a modern természettudományos ismereteknek, de még inkább az azon alapuló kompetenciáknak már réges-régen a műveltség elemének kellene lenniük, hanem azért is, mert a természettudományos pályát választók aránya (tanárok, mérnökök, leendő kutatók) vésszesen alacsony, ami már hosszabb ideje veszélyezteti a megfelelő munkaerőpiaci kínálat fenntarthatóságát.

Az elmúlt két évtized egyre erőteljesebb próbálkozásai (mind az EU-ban, mind Magyarországon) alacsony hatékonyságúnak bizonyultak. Be kell tehát látnunk, hogy a hagyományos módszerek nem vezetnek célra.

Kis időt rászánva könnyen kideríthetjük, hogy hazánkban a tudósok – és a társadalom – egyaránt kissé prűd a természettudományok humoros tálalása vonatkozásában. E tekintetben leginkább az angolszász világban tapasztalhatunk aktivitást. Gondoljunk csak például a nálunk is ismert „Agymenők” sorozatra, amely nálunk is igen népszerű a fiatalok körében, mutatva a fogadókészséget.

A Varázstorony egyik legjelentősebb attrakcióját jelentik a rendhagyó tanórák, melyeknek célja, hogy „új hangon” próbáljuk megszólítani a fiatalokat (és persze minden korosztályt, hiszen ezt a programot 3–99 éveseknek ajánljuk. Kémiából és fizikából valamely témakörhöz válogatott demonstrációs kísérletek és ezek magyarázata jelenti a rendhagyó órát, és a kísérleti show-nak igyekszünk a kísérő szöveggel is show-jelleget biztosítani.

Tudjuk, hogy a humor nem cél, hanem eszköz, méghozzá a

- a figyelemfelkeltés,
- a megértés,
- a megjegyzés,
- és nem utolsósorban a vidám hangulat eszköze.

És mindezt hogyan? Ezt mutatom be néhány konkrét demonstráció példáján.

Kulcsszavak: természettudomány oktatás, kísérleti show

MURÁNYINÉ ZAGYVAI MÁRTA
Eszterházy Károly Egyetem
muranyine.marta@uni-eszterhazy.hu

Humor a redukcióban

Redukció alatt azt a szóalkotási módot értem, amely során egy lexéma vagy szintagma, ritkább esetben teljes mondat elemeiből a kiindulási alakhoz viszonyítva rövidebb alakot hozunk létre. A redukált alak a kiindulási (hosszú) alak dublettje, azaz ugyanahhoz a nyelvi tartalomhoz két, különböző felépítésű fonémasor tartozik. A magyar nyelvben ide tartoznak a ritkább szóalkotási módok csoportjába sorolt mozaikszók, ezen belül a betűszók és a szóösszevonások, valamint az ún. rövidült szóalakok.

A redukciónak több formája létezik, így a létrejövő szóalkotási produktumokat is eltérő tulajdonságok jellemzik. Közös bennük azonban a rövidülés, ill. az ennek eredményeképpen bekövetkező morfológiai egyszerűsödés, amely gyakran a kiindulási alak morfológiai szerkezetének teljes leépülését jelenti. A homo ludens természetes törekvése, hogy az általa használt nyelvi elemek – legalábbis részben – tükrözzék játékos kedvét, humorát. Előadásomban példákkal szemléltetem, hogyan nyilvánul meg a nyelvi humor olyan szóalkotási elemekben, melyeket születésük óta éles kritika kísér, és melyeknek éppen azt róják fel hibaként kritikusaik, hogy „tönkreteszik” a nyelv szépségét. Példáim elsősorban a magyar és német, kisebb részben az angol nyelvből származnak, jelezve ezzel, hogy a redukált nyelvi elemekben megjelenő humor nem nyelvspecifikus, hanem általános nyelvi törekvés, így megtalálható minden modern nyelvben.

Kulcsszavak: redukció, szórövidülés, mozaikszó, betűszó, szóösszevonás

Irodalom

- Lengyel Klára 2000. A ritkább szóalkotási módok. In Keszler Borbála (szerk.): *Magyar grammatika*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó. 337–345.
- Murányiné Zagyvai Márta 2011. A redukció mint szóalkotási mód a németben és a magyarban. In Iványi Zsuzsanna – Pethő Gergely (szerk.): *A szaván fogott gondolat. Ünnepi könyv Kocsány Piroska tiszteletére. I. kötet*. Debrecen: Printart-Press. 319–329.

PAP JÁNOS

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem
hangoskola@invitel.hu

Fehér humor, pepini pábitel, clown dichotómia, prágai irónia – Hrabal humora

A simogató „fehér humor” többlete a szarkasztikus „fekete humorral” szemben; látszólag parttalan átlényegítő tódítások (pábitel); a mellébeszélés (švejkelés) kizökkentő hatása – melyet Hrabal a prágai iróniához sorol; bővérű, földközeli (bahtyini) mosolyban oldódó vulgaritás, így jellemezhető Bohumil Hrabal humorának sokszínűsége. Miközben a humor egyfajta elidegenítő távolságtartás, Hrabalé a szeretetből táplálkozik. Humanizmussá szelídített hominizmusának mítoszteremtő erejét ez a sokrétű humor az olvasó megnyerésével tovább fokozza. Pepin (Hrabal nagybátyja) és a kocsmai önjelölt beszélgetőtársak kendőzetlen szövegeinek lejegyzései alakítják ki azt a korai szövegmontázsos írásmódot, ami elég különös, clownszerűségével bátran szókimondó és újszerű ahhoz, hogy a sikertelen költő sikeres prózaíróvá válhasson. Bár később éppen e bőbeszédű mesélőkedv okoz írói válságot nála. Írásművészetét a hetvenes években az önmagáról és a családjáról szóló történetekben az önirónia segítségével emeli magasabb régiókba. Tények igazolják, hogy Hrabal humorul a családjától, különösen nagybátyjától tanult. Legmulatságosabb történeteit, bon mot-jait írásaiban Pepinnel mondatja el. Hrabal filmszerű vizualitásának nagyszerűségével teremt meg Švejk utódját, aki azonban sokkal életrevalóbb, életszeretőbb és keményebb kobakú, mint elődje. Legalábbis a billiárdasztalról történő fejesugrások ezt bizonyítják.

Kulcsszavak: humor, irodalom, önirónia, pábitel, Švejk, Hrabal

Irodalom

Bagdy Emőke – Pap János 2011. *Ma még nem nevettem.* Budapest: Kulcslyuk Kiadó.

Berkes Tamás 1990. *Senki sem fog nevetni.* Budapest: Gondolat Kiadó.

Kaczorowski, Aleksander 2006. *Életjáték – Történet Bohumil Hrabalról.* Budapest: Európa Könyvkiadó.

Mazal, Tomáš 2003. *Bohumil Hrabal zajos magánya.* Budapest: Sziget Könyvkiadó.

Pytlík, Radko 1998. *Hrabal-émlékkönyv.* Budapest: Eri Kiadó.

PAPP RICHÁRD

Eötvös Loránd Tudományegyetem
pappriki@gmail.com

„Ez már hatezer éves vicc.” Sztereotípiák és kisebbségi léthelyzetek megjelenése a zsidó humorban

A humor megértése elválaszthatatlan az azt értő és gyakorló csoport sztereotípiáitól. Több éve kutatom a magyar zsidó humort a kulturális antropológia megközelítésének és módszertanának alkalmazásával. Kutatásom tapasztalatai alapján úgy látom, hogy a zsidó viccekben megjelenő sztereotípiák folyamatosan teremtik újjá az általam kutatott közösség csoportazonosság-érzését. Felmerül ugyanakkor a kérdés, hogy hogyan hozza létre a humor az azonosság és a másság kategóriáit és az ezekhez kötődő jelentéseket a saját csoport, illetve a többségi társadalom irányában. Milyen sztereotipizált kisebbségi léthelyzetek jelennek meg a zsidó humorban? Milyen hetero- és autosztereotípiák kapcsolódnak ezekhez a léthelyzetekhez? Milyen karakterek az önsztereotípiák „tipikus alakjai”? Hogyan mutatja be és értelmezi a zsidó humor a zsidóság „tipikus” jellemzőit? Előadásomban többek között ezekre a kérdésekre próbálok meg válaszlehetőségekkel szolgálni.

Kulcsszavak: zsidó humor, sztereotípiák, kisebbségi identitás, kulturális antropológia

Irodalom

Cohen, Sarah Blacher (ed.) 1987. *Jewish Wry: Essays on Jewish Humour*. Detroit: Wayne State University Press

Papp Richárd 2015. *Bezzeg a mi rabbink*. Budapest: Libri Kiadó.

Raj Tamás 2006. *100+1 jiddis szó*. Budapest: Makkabi Kiadó.

Ziv, Avner – Zajdman, Anat (ed.) 1993. *Semites and Stereotypes. Characteristics of Jewish Humor*. Westport, Connecticut, London: Greenwood Press.

PÁL HELÉN

Magyarságkutató Intézet
nelehlap@freemail.hu

Humor a bukovinai székely népmesékben

A bukovinai székelyektől számos népmesét feljegyeztek, ezek közül több is a hallgatóság megnevetetésére törekszik. Az előadásomban előkerülő mesék egy részét évtizedekkel ezelőtt gyűjtötték, a bennük lévő humor egy korábbi, elsősorban a paraszti életformához kapcsolódik. Ezekből a mesékből az adott falusi közösségről is képet kapunk. A példaként előkerülő történetek között leányoktató mese és emberi gyarlóságokat kifigurázó történet is lesz, ezek humorát is tanulmányozom.

Azonban a népcsoport tagjai körében ma is népszerű a mesélés, az anekdotázás, és manapság új közegben, a hagyományos mesélési helyszíneken kívül is hallhatók mesék. Például Sebestyén István kakasdi mesemondó, népművész előadói stílusa akár széles közönség számára is szórakoztatóvá teszi ezt a néphagyományt. Tabunak számító témákat, pajzán történeteket remek humorral ad elő, a meséit pedig könyvben is megjelentették. A pajzán történetekben a tiltott, titkos, nem kimondható cselekedeteket vagy ilyen testrészek neveit írja körül, nevezi meg humorosan, majd tanulságos mesét kapcsol hozzá. Előfordul, hogy az előadó a mesemondás során több szinten is humort alkalmaz. A példaként hozott mesékben egy-egy abszurd eset is lehet a humor forrása.

Említést kell tenni a bukovinai székely népmesékben megjelenő élvezetes tájnyelvről is, a mesékben gyakran a tájszavak is a humor szolgálatában állnak.

Kulcsszavak: népmese, humor, abszurd, nyelvi humor

Irodalom

Kovács Ágnes 1979. Jegyzetek. In Sebestyén Ádám: *Bukovinai székely népmesék I.* Szekszárd: Tolna Megyei Tanács V. B. Könyvtára. 361–387.

Kovács Ágnes 2014. *Népmese és közművelődés.* Kolozsvár – Sztána: Művelődés Egyesület – Szentimrei Alapítvány. Sztánai Füzetek 16.

Ortutay Gyula (főszerk.) 1977. *Magyar néprajzi lexikon.* Budapest: Akadémiai Kiadó.

PETERECZ ZOLTÁN
Eszterházy Károly Egyetem
zpeterecz@yahoo.com

Humor a két világháború közti időszak angolszász diplomáciájában

Az előadás az angolszász fanyar humort vizsgálja egy bizonyos történelmi időkeretben. A vizsgálódás a jól ismert, szinte már sztereotipikus angol fanyar humort vizsgálja a diplomácia berkein belül a két világháború közötti időszakban, de kiszélesíti a vizsgálódást az amerikaiakra is. A kutatás anyagát magán- és hivatalos levelek, illetve naplóbejegyzések képezik, amiben feltűnnek az említett humor bizonyos ismérvei – hol finomabb, hol markánsabb módon – személytől és helyzettől függően. Erre a humorra leginkább a visszafogott keretek között megvalósuló erős kritikai él a jellemző, emellett egyfajta túlzott magabiztosság lengi körül.

Az előadás egyúttal hangsúlyozni szeretné azt is, hogy nem csupán az ún. angol humor az, ami fanyar és keserédes, de a rokon népek értelemszerűen birtokolják ugyanezt a felfogást, és legalábbis az 1920-as és 1930-as években a hasonlóság az amerikai és angol humor között evidensen kimutatható.

Kulcsszavak: angolszász humor, diplomácia, 1920-as és 1930-as évtizedek, Nagy-Britannia, Egyesült Államok, Magyarország

PUSKÁS ANDREA

Selye János Egyetem

puskasa@uj.s.sk

Társadalmi sztereotípiák revíziója a humor segítségével az *Agymenők* című amerikai szituációs komédiában

Az előadás a társadalmi sztereotípiák ábrázolását és azok értelmezését vizsgálja az amerikai audiovizuális médiában, különös tekintettel az *Agymenők* (The Big Bang Theory) című amerikai szituációs komédiára. A sorozat 2007-ben került először adásba az Amerikai Egyesült Államokban, és 2019-ben ért véget a 12. évaddal. A 12 évnyi szórakoztatás mellett a sorozat számos díjban és elismerésben részesült, többek között tudománypromóciós tevékenységéért, a popkultúrában elért jelentős szerepéért, és tárgyát képezte számos társadalmi értekezésnek. Az előadás rávilágít arra, hogyan értelmezi újra az említett sorozat az etnikai csoportok, kultúrák és vallások érintkezését, a nemi szerepeket a humor segítségével. Az ismert amerikai szituációs komédia története során a nőábrázolás és a nemi szerepek bemutatása jelentős változáson ment át, mindamelllett a sorozat folyamatosan törekszik arra, hogy kiprovokálja a nemi szerepek és társadalmi sztereotípiák újraértelmezését, valamint hogy különleges humorvilágával az etnikai, kulturális és vallási különbségekkel szemben elfogadóbb közönséget neveljen. Az előadás során olyan témák is felmerülnek, mint például a gender és a humor kapcsolata, az audiovizuális média szerepe a nőiesség és férfiasság kulturális fogalmának formálódásában, az etnikai, vallási különbségek és nemi szerepek társadalmi (újra)értelmezésében.

Kulcsszavak: szituációs komédia, sztereotípiák, *Agymenők*, humor

RUDISCH FERENC

Szegedi Tudományegyetem

ifjrudfer@gmail.com

Az internetes mémek szerepe a kortárs emlékezeti kultúrában Humoros Rákosi- és Kádár-ábrázolások az interneten

Napjaink emlékezeti kultúráját egyre markánsabban határozza meg a kortárs részvételi kultúra működési logikája: a felhasználói tartalomgyártás szabadságának köszönhetően az elmúlt években egészen furcsa, jellemzően ironikus, történelmi témájú reprezentációk bukkantak fel az interneten. A történelmi témájú internetes mémek közé tartoznak a közösségi média különböző felületein népszerű Szocialista Mémgyár humoros Rákosi- és Kádár-ábrázolásai is, amelyek szintén az újmédiát jellemző felhasználói tartalomgyártás produktumai, általában egyszerű képmanipulációk eredményei.

A jelenség eddig jórészt elkerülte a magyar kutatók figyelmét: előadásomban ezért arra törekszem, a megfelelő humorelméleti alapokról kiindulva egy olyan elméleti keretrendszerrel vázoljak fel, amelynek segítségével mind a történettudomány, mind a médiatudomány releváns állításokat tehet a téma kutatásakor. Gondolatmeneteimben a humor főlény-, szelep- és konfliktuselmélete egyaránt helyet kap, hangsúlyossá válik Boda Mihály (2016) komikus távolság fogalma is, de felhasználom a nemzetközi szakirodalom humoros Hitler-ábrázolásokra vonatkozó értelmezési kísérleteit is (Rosenfeld 2014). Előadásommal azt szeretném bizonyítani, hogy a rendszerváltás után születő generációk történelemhez való viszonyulását ma már alapvetően határozzák meg a történelmi témájú internetes mémek, amelyek bizonyos esetekben – a humor különböző funkcióiból adódóan – akár a műltfeldolgozásban is szerepet játszhatnak. A mémek vizsgálata tehát szélesebb kontextusban is hasznos lehet: mindamelllett, hogy fontos megállapításokkal gazdagíthatja a hazai internetes kultúra szakirodalmát, a generációkra (azok emlékezetére) vonatkozó kutatásokat is lényeges pontokon egészítheti ki.

Kulcsszavak: internetes mémek, részvételi kultúra, újmédia, műltfeldolgozás

Irodalom

Boda Mihály 2016. A komikus távolság. In Boda-Ujlaky Judit – Barta Zsuzsanna – T. Litovkina Anna – Barta Péter (szerk.): *A humor nagytón keresztül*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 185–194.

Rosenfeld, Gavriel D. 2014. *Hi Hitler! How the Nazi Past Is Being Normalized in Contemporary Culture*. Cambridge University Press.

RUDISCH FERENC¹ – TÓTH BENEDEK²

Szegedi Tudományegyetem

ifjrudfer@gmail.com¹, toth.benedek@gmail.com²

Betegség és humor: a kolera tematizációja az 1872–73-as járvány idején a magyar élclapokban¹

Előadásunkban azt vizsgáljuk meg, miként tematizálódik a kolera kérdése az utolsó nagy kolerajárvány (1872–1874) idején a magyar élclapokban (vagyis a humor nyilvános diskurzusában). Elemzéseink korpuszát szövegek (viccek, anekdoták), képek (karikatúrák) valamint olyan komplex tartalmak alkotják, mint például a *Borsszem Jankó* című élclap tematikus, különszámszerű kolera-összeállítása.

Elemzéseink „formai” szempontból a Buzinkay Géza által meghatározott „élclapi formakincsre” (nyelvi élcek, stílussal, műformával kapcsolatos játékok, irodalmi travesztiák, tipográfiai játékok stb. – lásd: Buzinkay 1983) alapuló tipológia szerint vizsgálódnak, „tartalmilag” pedig azokat a jelentésképző és -hozzárendelő gyakorlatokat igyekeznek a (sajtóban megjelenő) humor sajátos szempontja felől feltárni, amelyek a korszakban meghatározták az egészség-betegség fogalmiságának társadalmilag érvényes diskurzusát (mondott diskurzussal kapcsolatosan általánosságban I, Rudisch–Tóth 2019).

Gondolatmenetünk azt igyekszik bemutatni, hogy az élclapok társadalmilag-politikailag érzékeny humorstratégiái miként tolják el a kolera értelmezését annak evidens közegészségügyi kontextusa felől a korabeli közbeszéd és nyilvánosság általánosabb témái felé.

Kulcsszavak: sajtótörténet, médiatörténet, humor, nyilvánosság, egészség / betegség, kolera, 19. század

Irodalom

Buzinkay Géza 1983. *Borsszem Jankó és társai. Élclapok és karikatúrák*. Budapest: Corvina Kiadó.

Rudisch Ferenc – Tóth Benedek 2019. Az egészség fogalmának kulturális konstrukciója az 1850-es években. *Aetas* (megjelenés előtt)

¹ EFOP-3.6.1-16-2016-00008 azonosítójú, EU társfinanszírozású projekt támogatta.

SÉRA LÁSZLÓ

Kodolányi János Főiskola

serlasz43@gmail.com

Alkotás és humor. Párhuzamos életrajzok Bibó István Uchróniája ürügyén

A tanulmány Bibó István jogtudós, politikai filozófus és Mérei Ferenc pedagógus, pszichológus közötti párhuzam kérdését vizsgálja, de nem a társadalom-lélektani szokásos szempontok (tömeglélektan, politikai érzelmek, közösségi hisztériák, együttes élmény, tömeges félelmek, kollektív traumák fogalmai) szerint, hanem egy alig érintett, de nem lényegtelen, s egyáltalán nem frivol szemszögből, mégpedig a humor megküzdésben és az alkotásban betöltött szerepének hangsúlyozásával. Az ürügyet ehhez Mérei feltűnése adja Bibó István egyház-, kultúr- és politikatörténeti uchróniatervezetének egyik epizódjában, egy „történelmi játék”ban, amely sok tréfás ötlet felvetését tartalmazza. Az uchrónia műfajának rövid bemutatásán túl a tanulmány anyagát „a magyar történelem hullámvasútján, perspektívák magasán és vereségek mélyén” (Mérei) való elkerülhetetlen utazásuk hátterében – velük készült interjúk, baráti körök, kollégák és tanítványok, tiszteletkőr tanulmányok, családi történetek, személyes emlékek és benyomások szerint – meghúzódó humor képezi.

Kulcsszavak: Bibó István, Mérei Ferenc, párhuzamos életrajz

Irodalom

Bibó István 1990/1968. Levél Londonba – Révai Andrásához (részlet). In ifj. Bibó István – Huszár Tibor (vál.), ifj. Bibó István (szerk.): *Válogatott tanulmányok*. IV. Budapest: Magvető Könyvkiadó. 247–251.

Borgos Anna – Erős Ferenc – Litván György (szerk.) 2006. *Mérei élet-mű*. Budapest: Új Mandátum.

Lu, Jackson G. – Martin, Ashley E. – Usova, Anastasia – Galinsky, Adam D. 2019. Creativity and Humor Across Cultures: Where Aha Meets Haha. In Kaufman, James C. – Baer, John – Luria, Sarah R. (eds.): *Creativity and Humor*. San Diego, CA: Academic Press. 183–204.

Trencsényi Balázs 1993. A tegnapi árnyékában. Bibó István és az Uchrónia. *Nappali Ház*: 5/2: 35–44.

SITKEI DÓRA

Eötvös Loránd Tudományegyetem
sitkeidora@gmail.com

Az ugratás és a humor

Az ugratásnak gyakran része a humor, amely különböző pragmatikai funkciókat lát el, segítheti az ugratás felismerését sok esetben az ugratási keret (Bateson 1972) részeként, s mindazonáltal módosítja (általában enyhíti) az ugratás – beszédpartner felé irányuló – illokúciós erejét. A jelen kutatás alapjai Goffmantól (1974) és Kallmeyertől (1979) indulnak összefoglalóan az alábbiak szerint.

Goffman elsődleges értelmezési keret fogalma a mindennapi realitás vagy „komoly” használat jelentéseinek értelmezési keretével tekinthető azonosnak. Ezt az elsődleges értelmezési keretet többféleképpen is át lehet alakítani, más, tőle eltérő értelmezési keretté, mely átalakításra a humor az egyik mód: hozzájárul ahhoz, hogy specifikus szövegértelmezés jöjjön létre (Kallmeyer).

A kallmeyeri interakciós modalitás egy olyan eljárás, amely egy ábrázolásnak, cselekménynek vagy szituációnak egyedi szimbolikus jelentőséget kölcsönöz vonatkozással például egy különleges létvilágra (mint a játék), illetve a diskurzusban résztvevők tudására, valamint szándékára (Kallmeyer 1979: 556).

A jelen előadás bemutatja a humornak az ugratásban betöltött szerepét és jellegzetességeit. A kutatást egy baráti társaság chatszerű beszélgetései illusztrálják.

Kulcsszavak: ugratás, kontextuális tényezők, pragmatikai funkciók, udvariasság, humoros modalitás

Irodalom

- Bateson, Gregory 1972. *Steps to an ecology of the mind*. New York: Ballantine Books.
- Goffman, Erving 1974. *Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience*. New York: Harper & Row.
- Kallmeyer, Werner 1979. Kritische Momente. Zur Konversationsanalyse von Interaktionsstörungen. In Frier, Wolfgang – Labrousse, Gerd (Hrsg.): *Grundfragen der Textwissenschaft*. Amsterdam: Rodopi. 59–110.

SÓLYOM RÉKA¹ – LUDÁNYI ZSÓFIA²

Károli Gáspár Református Egyetem¹,
Eszterházy Károly Egyetem², MTA Nyelvtudományi Intézet²
solyom.reka@kre.hu¹, ludanyi.zsofia@uni-eszterhazy.hu²

„A különírást vajon egybe kell írni?”

Helyesírás és humor. Nyelvi ideológiák és metakognitív stratégiák

Az előadás napjaink helyesíráshoz kapcsolódó internetes mémjeiben elemzi a magyar helyesíráshoz kapcsolódó nyelvi ideológiákat, valamint a nyelvhasználói metakognitív stratégiákat. Értelmezésünkben azok a nyelvvel kapcsolatos gondolatok számítanak nyelvi ideológiáknak, melyeket kimutathatóan nyelvi, nyelvhasználati tények, eljárások magyarázatára vagy indoklására használnak a beszélők, de tágabb értelemben minden nyelvvel kapcsolatos gondolat annak tekinthető (Lanstyák 2018).

Az előadás egy folyamatosan bővülő, jelenleg 25 mémből álló korpusz anyagát elemezve kiemelten foglalkozik az internetes mémekben a kép és szöveg együttese által megkonstruált humorral. Feltételezi továbbá, hogy a nem nyelvész végzettségű, magyar anyanyelvű nyelvhasználóknak a helyesíráshoz kapcsolódó attitűdjében működnek olyan forgatókönyvek (Tolcsvai Nagy 2013), metakognitív stratégiák, illetve fellelhetők olyan nyelvi ideológiák, amelyek alapján a nyelvhasználók kidolgozzák, megalkotják és befojadják a helyesíráshoz kapcsolódó internetes mémeket.

A fenti stratégiák sok esetben metonimikusan motiváltak (Kövecses–Benczes 2010), például okot és okozatot, térbeli vagy időbeli utalást tartalmaznak egy-egy elhíresült közéleti jelenetre, filmszereplőre vagy éppen helyesírási tudnivalóra, esetenként hibára. A mémekben érvényesülő kognitív stratégiák, forgatókönyvek ilyen módon prototipikus csoportokba rendezhetők, amelyeket az előadás részletesen bemutat.

Kulcsszavak: mémek, helyesírás, nyelvi ideológiák, metakognitív stratégiák

Irodalom

- Kövecses Zoltán – Benczes Réka 2010. Fogalmi kereteken belüli megfelelések: a metonímia. In Kövecses Zoltán – Benczes Réka (szerk.): *Kognitív nyelvészet*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 63–77.
- Lanstyák István 2018. *Nyelvalakítás és nyelvi problémák*. Somorja: Fórum Kisebbségkutató Intézet – Gramma Nyelvi Iroda.
- Tolcsvai Nagy Gábor 2013. *Bevezetés a kognitív nyelvészetbe*. Budapest: Osiris Kiadó.

SZLÁVICH ESZTER

Eötvös Loránd Tudományegyetem
szlavicheszter@gmail.com

A stílusváltás mint a humor eszköze

Kutatásomban a stílusváltással foglalkozom, amelyeket a humor lehetséges eszközének tekintek. A humorról számos elmélet létezik, a biológiai, szociológiai, pszichológiai meghatározásokon túl vannak nyelvészeti humorelméletek is, ezek közül kettőt tekintek át: az SSTH-t (Raskin 1985) és a GTVH-t (Attardo 1994), amelyek kognitív megközelítéssel modellálják a nyelvi humort. Az előadásban felvetem a szociokulturális tényezők (Tolcsvai Nagy 1994) és a humorelméletek közti lehetséges átjárhatóságot: ha a stílusváltást scriptek oppozíciójának tekintem, akkor a két elmélet együtt ábrázolni tudja azt, hogy mitől tekintünk humorosnak olyan szövegeket, amelyekben különösen jelölt bizonyos nyelvi elemek stilisztikai besorolása. Az ilyen szövegekre jellemző a stílusértékek rendkívüli heterogenitása, amelyek akár mondaton belül is előfordulhatnak, csakis bizonyos szavak stilisztikai jelöltségével. A stílusváltások mellett természetesen ezekben a szövegekben is jellemző más típusú verbális és nonverbális humor előfordulása.

Kulcsszavak: a stílus szociokulturális tényezői, kognitív nyelvészet, SSTH, GTVH

Irodalom

- Raskin, Victor 1985. *Semantic Mechanisms of Humor*. Dordrech: Reidel Publishing Company.
- Attardo, Salvatore 1994. *Linguistic Theories of Humor*. Berlin: Mouton De Gruyter.
- Attardo, Salvatore 2002. Cognitive stylistics of humorous texts. In Semino, Elena. –Culpeper, Jonathan (eds.): *Cognitive Stylistics: Language and Cognition in Text Analysis*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins. 231–250.
- Romano, Carmen 2017. *Linguistic analysis of humor and script interpretation in the Sitcom „The Big Bang Theory”*. Academia.edu.
http://www.academia.edu/8370003/BIG_BANG_THEORY_HUMOR_ANALYSIS utolsó letöltés: 2019. 05. 29.
- Tolcsvai Nagy Gábor 1994. *A magyar nyelv stilisztikája*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

SZÖLLŐSI KRISZTIÁN
Selye János Egyetem
krisz.szollosi@gmail.com

„But can he do it in a cold rainy night in Britannia?” Internetes futbalszurkolás és maximasértés

Előadásomban egy általam választott futballal kapcsolatos Facebook-oldal bejegyzéseit és hozzászólásait vizsgálom a grice-i és leechi maximasértés felől. Mivel a humor- és a konfliktuskeltés elsősorban a kontextus felépítése alapján vizsgálható, ezért elemzéseimet pragmatikai keretben végzem. Az előadás elméleti részében a fentebb említett okok miatt nagy hangsúlyt fektetek a pragmatikának mint a nyelvészet legfiatalabb ágazatának a bemutatására: ismertetem az eredetét, a definícióját, a tárgyát, a felosztását és a különböző kutatási területeit. Átfogó képet vázolok fel a beszédaktus-elméletről, Paul Grice társalgási (2001) és Geoffrey Leech (1983) udvariassági maximáiról, illetve azok megsértéséről. A dolgozat gyakorlati részében azt vizsgálom, hogy ezen maximák közül melyik és hogyan sérül az ún. „fotelszurkolók” (Istók 2018) megnyilatkozásaiban. Az elemzés során felvázolom azokat a lehetséges következtetéseket, amelyek révén a potenciális befogadók eljutnak az értelmezésig, összeütköztetve azokat a megnyilatkozó által implikált jelentéssel.

Kulcsszavak: pragmatika, maximasértés, futball, szurkolás, Facebook

Irodalom

- Grice, Paul 2001. A társalgás logikája. Ford. Pléh Csaba. In Pléh Csaba – Síklaki István – Terestyéni Tamás (szerk.): *Nyelv, kommunikáció, cselekvés*. Budapest: Osiris Kiadó. 213–227. [Angol nyelven: Grice, Paul 1975: *Logic and conversation*. In Cole, Peter – Morgan, Jerry L. (eds.): *Speech Acts. Syntax and Semantics*, Vol. 3. Academic Press, New York. 41–58.]
- Istók Béla 2018. *Internetes futballnyelvhasználat. Közösség, mémek, szóalkotás*. Eger: Liceum Kiadó.
- Leech, Geoffrey N. 1983. *Principles of pragmatics*. London: Longman.

TAKÁCS JUDIT
Eszterházy Károly Egyetem
takacs.judit@uni-eszterhazy.hu

A szleng fekete humora: márkanevek a börtönszlengben

A börtönszleng szókincsét az utóbbi bő évtizedben megjelent két szótára (Szabó 2008; Kis 2015) anyagából alaposan megismerhettük. Ezt a nyelvváltozatot átszővi a szarkazmus és a (sokszor önmaguk ellen irányuló) irónia és cinizmus, olyannyira, hogy Szabó Edina szerint (2008) ez a nyelv leginkább az „akasztófahumorra” emlékezteti hallgatóját. A szlengtípus attrakciós központjai sokatmondóan árulkodnak a börtönben élők életmódjáról, attitűdjéről, világlátásáról. Előadásomban a két szótár szókincséből azokat a márkaneveket emelem ki, melyeket a börtönben közszóként is használnak, hogy az adatokat a jelentésváltozás lefolyása és a nyelvi humor irányából közelítve jellemezzem.

Kulcsszavak: szleng, börtönszleng, márkanev, appellativizáció, köznevesülés, jelentésváltozás

Irodalom

- Kis Tamás 2015. *Sittesduma. Magyar börtönszlengszótár. Szlengkutatás 9.* Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó.
Szabó Edina 2008. *A magyar börtönszleng szótára.* Debrecen: Kossuth Egyetemi Kiadó.

TAMÁS ÁGNES

Szegedi Tudományegyetem

tagnes83@yahoo.com

Sajtóirányítás és humor (1867–1869)

Előadásomban az osztrák–magyar kiegyezést követő első évek sajtóirányítását végző személy, Ludasi Mór élcálapokbeli megjelenítési módját vizsgálom. Ludasi a kiegyezés előtti évek ismert zsurnalisztája, aki szorgalmazta a kiegyezést, Andrássy Gyula gróf miniszterelnök pedig magyar nemesi cím adományozását javasolta újságírói tevékenysége elismeréséül.

A kormányfő pozitív véleménye mellett azonban érdemes görcső alá venni Ludasi megítélést más szemszögből is. Előadásomban azt mutatom be, hogy a korszakban népszerű, politikai pártokhoz szorosan kötődő élcálapok szerzői miként vélekedtek alkalmazásáról, a sajtóosztályon folytatott tevékenységéről. A tematikából következik, hogy ellenzéki élcálapokban kell keresnünk főszereplőnk ábrázolási módjait, a kormánypárti élcálap, a Borsszem Jankó nem gúnyolhatta ki a sajtóvezényletet. Az analízis időszakából három ellenzéki fővárosi élcálap áll rendelkezésre: a Jókai Mór által szerkesztett balközép *Az Üstökös*, az ugyancsak balközép Tóth Kálmán *Bolond Miskája* és a függetlenségi Ludas Matyi Mészáros Károly vezetésével.

Tudjuk, hogy a kiegyezést követő első években a sajtóirányítás érzékenyen reagált az ellenzéki sajtóorgánumok támadásaira, s több sajtópert is indított ellenük. Ezért felmerülhet a kérdés, hogy meddig merészkedhettek az élcálapszerkesztők a Ludasit bíráló képekkel, mondatokkal. Megvizsgálom, hogy múltjának mely aspektusaira utaltak a szerzők, miként ábrázolták működését a sajtóosztály élén, milyen véleményt közvetítettek róla a kormánypárti lapok szubvencionálása és a Borsszem Jankó létrehozása kapcsán.

A sajtószabadság kiterjedését is vizsgálhatjuk a sajtóirányítás egyik szimbolikus figurája élcálapokbeli megjelenítésének elemzésével.

Kulcsszavak: élcálapok, politikai humor, 19. század, sajtóirányítás, szubvenció

Irodalom

Deák Ágnes 2015. *„Zsandáros és policájós idők”. Államrendőrség Magyarországon, 1849–1867.* Budapest: Osiris Kiadó.

Deák Ágnes 2018. *Suttogások és hallgatások. Sajtó és sajtópolitika Magyarországon, 1861–1867.* Budapest: Osiris Kiadó.

UHRIŇÁK ŠTEFAN

Eötvös Loránd Tudományegyetem

stefan.uhrinak@gmail.com

Slavorum – a szláv világ humortára, avagy a szláv önirónia forrása

A *Chronica Slavorum* egy középkori krónika, amelyben Helmold szász krónikáiról, történész a szlávok életéről és kultúrájáról írt. Ez ihlette a Slavorum internetes portál létrehozását, amely napjainkban főként a nemzetközi angol nyelvű közönségre összpontosít, és amely jelenleg több mint 896 ezer követővel rendelkezik. Tartalma napi rendszerességgel frissül, és reflektál a szláv népeket érintő aktuálpolitikai és szociokulturális történésekre, valamint a szláv népek kultúrájával, földrajzával, történelmével kapcsolatos információkat szolgáltat a nagyközönség számára. Mindemellett a portál jelentős részét képezi egy olyan humorszekció is, amely a szláv népeket kifigurázó tartalmakat prezentál. Ezek az elemek (mémek, fényképek, történetek) elsősorban az alábbi témákra fókuszálnak: divat, szokások, szándékos ferdítések, Slavic Science (Szláv Tudomány), gasztronómia, Babushka (nagy-mama)-kultusz, építészet-belsőépítészet, a szláv karakter sztereotípiája.

Előadásom célja az egyes szláv népekről megjelent, ironikus elemek összegyűjtése a Slavorum internetes oldal forrásai alapján, amelyek segítségével nyomon követhetővé válnak az egyes szláv népekkel kapcsolatban kialakult humoros sztereotípiák.

Kulcsszavak: Slavorum, humor, humoros sztereotípiák

Irodalom

www.slavorum.org/category/entertainment/

VARGA LÁSZLÓ

Pázmány Péter katolikus Egyetem

lacicool@gmail.com

Haydn papa

Joseph Haydn osztrák származású muzsikusként ragyogó pályafutásának csúcsát jelentette két londoni tartózkodása 1791–92-ben és 1794–95-ben. Már első látogatása alkalmával ünnepezt zeneszerzőként fogadták az angol fővárosban, ahol pezsgő zenei élet várta. Népszerűségét tovább növelte számtalan, ez idő alatt keletkezett szonátája fortepianóra, kamarazenéje és angol canzonettái. E művek részben kisebb-nagyobb körben előadott hangversenyeken szólaltak meg, részben a kamarazenére éhes műkedvelők alig csillapítható igényeit igyekeztek kielégíteni. A nagyközönség és a londoni kritika legnagyobb elismerését azonban az a 12 szimfónia (no. 93–104) vívta ki, amelyet keletkezési helyéről a zenetudomány és a zenei közélet is a Londoni szimfóniák néven emleget. Ezek közül a londoni közönség többnek nevet is adott. Bár csak egy viseli a „The Surprise” nevet, mégis mindegyikben van valami meglepetés, amelyek Haydn finom humorából fakadtak. Az előadásban a komponista londoni sikereiről, a 12 szimfónia keletkezéséről és zenei meglepetéseiről, a nagy bécsi klasszikus komponista humoráról lesz szó.

Kulcsszavak: Haydn, London, szimfónia, meglepetés

Irodalom

- Bartha Dénes – Révész Dorrit 1978. *Joseph Haydn élete dokumentumokban*. Budapest: Zeneműkiadó.
- Burnham, Scott 2005. Haydn and Humor. In Clark, Caryl (ed.): *The Cambridge Companion to Haydn*. Cambridge: Cambridge University Press. 61–76.
- Landon, H. C. Robbins (Hrsg.) 1968. *Joseph Haydn: Kritische Ausgabe sämtlicher Symphonien, XII*. Wien: Universal Edition.
- Ulm, Renate (Hrsg.) 2007. *Haydns Londoner Symphonien*. Kassel: Bärenreiter.
- Webster, James – Feder, Georg 2009. *Haydn élete és művei*. Budapest: Rózsavölgyi és Társa.
- Vásáry Tamás 2018. Franz Joseph Haydn (1732–1809). In Vásáry Tamás (szerk.): *A zenén túl... Vásáry Tamás zenés beszélgetései a Zeneakadémián*. Budapest: Nap Kiadó.

VARGHA KATALIN

Bölcsészettudományi Kutatóközpont
vargha.katalin@btk.mta.hu

A találósok humora

A magyar találósokban, a folklór más műfajaihoz hasonlóan különböző formákban jelenhet meg a humor. Számos találós önmagában egyáltalán nem humoros, de az a kommunikációs helyzet, amelyben elhangzanak, komikus színezetet adhat nekik. Minden rejtvény egyszerre hordoz magában rá- és félrevezető elemeket, azonban a szövegek egy része egyértelműen a beugratásra épít, és ezek esetében nem a találósón nevetünk, hanem azon, akit sikerült vele beugratni.

Míg a fenti esetekben inkább szituációs humorról beszélhetünk, sok rejtvény a szövegkörnyezetből kiragadva, önmagában is vicces. A kétértelmű szövegek esetében (pl. *Ami az én lábom között volt, az a te lábad között is vót*) a sugallt szexuális tartalmú és a kimondott ártatlan válasz (*küszöb*) kettőssége váltja ki a humoros hatást. A legegyszerűbben pedig azon találósokban, az ún. tréfás kérdésekben érhető tetten a humor, amelyek a szójáték, a nyelvi humor eszközeit alkalmazzák (pl. a homonímiára építő *Miért nyúl a nyúl?*).

Az előadás a találósok humorának különböző szintjeit járja körül, a magyar találósok készülő történeti adatbázisából válogatott példákkal.

Kulcsszavak: találós, beugratás, tréfás kérdés, nyelvi humor

Irodalom

Kaivola-Bregenhøj, Annikki 2017. Riddles and humour. *Folklore. Electronic Journal of Folklore* 69: 195–210.

Nørgaard, Nina (ed.) 2010. *The Language of Riddles, Humor and Literature*. Six essays by John M. Dienhart. Odense: University Press of Southern Denmark.

Vargha Katalin 2013. Rejtvény és vicc határterülete a Magyar Népköltészeti Lexikonban. *Ethno-Lore* 30: 261–291.

VASKÓ ILDIKÓ

Eötvös Loránd Tudományegyetem

vasko.ildiko@btk.elte.hu

A fanyar norvég humor

A különböző nyelvekben és kultúrákban a humor az emberi kommunikáció természetes része. Tekinthejtük az információátadás kiegészítő elemének, de önmagában egy teljesen céltudatos cselekvésnek is. Amíg a társalgási humor általában a résztvevők jelenlétében igazán releváns, a közösségi médiában rohamosan terjedő videoklipek, mémek, a különböző közösségi oldalon megjelenő humoros tartalmak szerzői sokszor ismeretlenek. A humor ilyen típusú megjelenése önmagában is megállja a helyét és kevésbé közönségspecifikus. Előadásomban egy népszerű norvég duó, Ylvis (Vegard és Bård Ylvisåker) videoklipjeit elemzem, és arra a kérdésre keresem a választ, hogy vajon beszélhetünk-e speciális norvég humorról. Az interkulturális pragmatikai megközelítés a közös tudás (common ground) fogalmából indul ki. Ylvis dalaiiban ugyanis a csattanó nem a közös tudás alapján feltételezhető szaliens elem, hanem az aktuális szituatív kontextusba helyezve, éppen a kevésbé szaliens tényezők felnagyításával ér el humoros hatást. Az ironikus interpretáció tehát a megnyilatkozás kontextussal történő ütközéséből adódik (Attardo 2000), ehhez azonban szükséges a megfelelő kulturális háttérismeret.

Kulcsszavak: irónia, közös tudás (CG), interkulturális pragmatika, videoklip

Irodalom

- Attardo, Salvatore 2000. Irony as relevant inappropriateness. *Journal of Pragmatics* 32: 793–826.
- Johnsen, Birgit Hertzberg 1997. *Hva er vi liv av? Om nordmenns forhold til humor*. Oslo: Pax Forlag.
- Keckés, István 2014. *Intercultural Pragmatics*. Oxford: Oxford University Press.
- Nemesi Attila László 2009. *Az alakzatok kérdése a pragmatikában*. Budapest: Loisir Könyvkiadó.

Viccel a főnököm?! A humor mint vezetői kommunikációs eszköz

A LeSeCK-modell (Aczél et al. 2019) részeként értelmezett Leadership-készségegyüttest nem pozícióként, hanem vezetői befolyásként fogjuk fel. A hatékony vezető konzultál, motivál és inspirál (Garton 2017), illetve utat mutat (Hedges 2017).

A kiemelkedő vezetők megfigyelése (Myatt 2012) nyomán azt lehet megállapítani, hogy a jó vezető ideje nagy többségét interperszonális szituációkban tölti. A jó vezető egyben jó kommunikátor is. Az üzenetét úgy kell eljuttatnia a célközönségéhez (adott esetben a munkatársak közösségéhez), hogy a ráció mellett a hallgatóság érzelmeire, aspirációira is épít. A hatékony kommunikáció interperszonális, csoporton belüli, csoportok közötti, szervezeti és externális szinten is kiemelten fontos. A vezetői készségegyüttes másik átfogó jellegzetességének tekinthető, hogy a vezető nemcsak magas önreflexiós képességgel rendelkezik, hanem másokra is képes koncentráltan, aktívan figyelni.

A humor értelmezésében a nem komoly, játékos, nem fenyegető kommunikatív tevékenységeket foglalja össze, amelyek kognitív inkongruenciát, valamennyi agressziót, pszichológiai megkönnyebbülést és freudi elnevezéssel élve „Witzarbeit”-ot, azaz viccmunkát foglalnak magukban (Brock 2008: 555; Freud 1905/1985). A humor multifunkcionalitása miatt kifejezetten hatékony kommunikációs eszköz.

Az előadás azt a kérdéskört járja körül a desktopkutatás módszertanával, hogy a jelenleg érvényes menedzsment-szakirodalom mit állít, esetleg mit tanácsol a humor munkahelyi szituációkban történő használatáról, külön kitérve a női vezetők és a humor kapcsolatára.

Kulcsszavak: leadership, vezető, menedzsment, humor a munkahelyen, kommunikáció

Irodalom

- Aczél Petra – Veszelszki Ágnes – Deli Eszter – Kovács Lajos – Rétvári Márton 2019. A Leseck-modell mint az üzleti kommunikációfejlesztés alapja. *Filológia.hu*.
- Brock, Alexander 2008. Humor, jokes, and irony versus mocking, gossip and black humor. In Antos, Gerd – Ventola, Eija (ed.): *Handbook of Interpersonal Communication*. Handbooks of Applied Linguistics, Vol. 2. Berlin – New York: Mouton de Gruyter. 541–565.
- Freud, Sigmund 1905/1985. *Der Witz und seine Beziehung zum Unbewussten*. Leipzig: Gustav Kiepenheuer.
- Garton, Eric 2017. How to Be an Inspiring Leader. *Harvard Business Review*. April 25, 2017.
- Hedges, Kristi 2017. 5 Questions to Help Your Employees Find Their Inner Purpose. *Harvard Business Review*. August 17, 2017.
- Myatt, Mike 2012. 10 Communication Secrets of Great Leaders. *Forbes*. April 4, 2012.

VESSZÓS BALÁZS

Eötvös Loránd Tudományegyetem

vesszosbalazs@gmail.com

Humor Izraelben – megdöbbenő, érzéketlen?

A sokszínűségéről ismert Izrael igazi vallási és kulturális olvasztótégely. Amíg egyesek veszélyes térségként tekintenek Izraelre, mások viszont újra és újra visszatérnek nemcsak a Közel-Kelet, hanem a Föld országainak egyik legfejlettebb országába.

Az előadás célja feltárni és bemutatni azokat a humortípusokat és humorforrásokat, amelyek az izraeliek mindennapi életében jelen vannak, különös tekintettel az ún. „strong and black humour” jelenségére. Ebben megtalálhatóak a hétköznapi életből vett és könnyedebb viccek, a „sabrá” lakossággal kapcsolatos humoros megnyilvánulások és a kulturális, vallási, illetve politikai indíttatású sokszínű humor.

Az előadás további célja bemutatni az izraeli nép humorral kapcsolatos attitűdjét és a humornak a mindennapi izraeli életben betöltött szerepét. Kutatásomban arra keresem a választ, hogy ebben a közel-keleti országban a személyközi kommunikációban az esetleges félreértések során megoldást jelenthet-e egy-egy vicc elhangzása.

Kulcsszavak: humor, Izrael, humor forrása, sabra, attitűd

ZOLCZER PÉTER

Selye János Egyetem

zolczerp@uj.s.sk

Humor a filmcímfordításokban

A magyar filmcímfordítások körüli negatív asszociációs felhőre mi sem jobb bizonyíték, mint egy tetszőlegesen választott internetes keresőmotor találatainak első oldala a „magyar filmcímfordítások” kifejezésre rákeresve. Bár megbízható statisztikai adatokkal még nem rendelkezünk, a számtalan negatív hangvételű vélemény alapján joggal vonható le a következtetés, hogy bizonyos (típusú) filmcímfordítások rosszállást váltanak ki a közönségből. Előadásomban azt vizsgálom, vajon van-e összefüggés a negatív kritikát ért filmcímfordítások és a fordítási típusok között, különös tekintettel azokra az esetekre, amikor a forrásnyelvi és/vagy a célnyelvi filmcímek valamilyen formában humoros töltetet hordoznak. Sperber és Wilson (1995) illetve Vermes (2005) alapján, a relevanciaelmélet felőli megközelítésből elemzem a filmcímeket, mivel ez az elméleti keret lehetővé teszi a fordítás humor felőli vizsgálatát, illetve a kvalitatív elemzés eredményeinek számszerűsítését, ezzel is erősítve a vizsgált korpusz alapján levont következtetéseket. A filmcímek elemzése során Klaudy (1999) fordítási műveleteinek kategóriáira és Heltainak (2009) a magyar nyelvű fordítások relevanciaelmélet felőli vizsgálatára is támaszkodom.

Kulcsszavak: filmcím, humor, fordítás, relevanciaelmélet

Irodalom

- Heltai Pál 2009. Fordítás, relevancia, feldolgozás. In Nádor Orsolya (szerk.): *A magyar mint európai és világnyelv*. Budapest: Balassi Intézet. 27–53.
- Klaudy Kinga. 1999. *Bevezetés a fordítás gyakorlatába*. Budapest: Scholastica.
- Sperber, Dan – Wilson, Deirdre 1995. *Relevance: Communication and Cognition*. 2nd ed. Oxford: Basil Blackwell.
- Vermes Albert 2005. Shanghai magyarul London? Angol nyelvű filmek címének magyar fordítása. In Klaudy Kinga – Dobos Csilla (szerk.): *A világ nyelvei és a nyelvek világa*. 2/2. Pécs–Miskolc: MANYE – Miskolci Egyetem. 452–457.

A konferencia előadói

Bakos Judit (bakos.judit97@gmail.com) egyetemi hallgató. IV. éves hallgató az Eszterházy Károly Egyetem történelem és állampolgári ismeretek szakján. Kutatásában a 20. századra kialakult népi kultúrát vizsgálja Szék településén, illetve a rendszerváltás okozta változások által bekövetkezett akkulturáció folyamatait.

Barta Péter (barta.peter@iif.hu) a nyelvtudomány kandidátusa, egyetemi docens (Eötvös Loránd Tudományegyetem). Fő kutatási területei a közmondások (különösen a francia közmondások és azok ferdítései, a francia, a magyar és az egyéb európai anyag összehasonlítása) és a francia morfoszintaxis. 60 publikáció szerzője/társszerzője – pl. *Au pays des proverbes, les détournements sont rois – Contribution à l'étude des proverbes détournés du français* – és nyolc kötet társszerkesztője. A Nemzetközi Folklórlingvisztikai Kutatócsoport tagja, a *Paremia* című folyóirat lektora.

Bencze Norbert (benczenorbi@caesar.elte.hu) nyelvész. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Nyelvtudományi Doktori Iskola Alkalmazott Nyelvészet Programjának doktorandusza. Fő kutatási területe az alkalmazott nyelvészethez, azon belül is a magyar mint idegen nyelv tanításához és a korpusznyelvészethez kapcsolódik, a korpuszok nyelvoktatásban való hasznosíthatóságát kutatja. Ezen kívül foglalkozik a kognitív megismerés, a nyelvelírás taníthatóságával, a beszédhelyzetek kognitív leírásával, illetve az egyetemi jegyzetelési stratégiák kutatásával is.

Boda-Ujlaky Judit (ujlaky.judit@tf.hu) a Testnevelési Egyetem adjunktusa, sportszakpszichológus. Diplomáját az ELTE pszichológia szakán szerezte, doktori disszertációját a Pécsi Egyetem Pszichológia Intézetében, szociálpszichológia szakirányon a gelotofóbiával (nevetségessé válástól való félelem) kapcsolatos kutatásaival 2014-ben szerezte. Főbb kutatási területei az éntudatos érzelmek, a gelotofóbia, a politikai viccek és a humor érzelmi aspektusai, valamint annak sportbeli megjelenése és korrekciós lehetőségei. Több hazai és külföldi folyóiratban és könyvben publikált, konferenciát szervezett, tanulmánykötetet szerkesztett, lektorált, az egyetemi kutatásetikai bizottság titkára.

Boros Lili (boros.lili@uni-eszterhazy.hu) művészettörténész, irodalomtörténész. Az ELTE Bölcsészettudományi Karán szerezte diplomáit művészettörténet és orosz nyelv és irodalom szakokon. Az ELTE Irodalomtudományi Doktori Iskolájában kapott PhD fokozatot summa cum laude minősítéssel. Az Eszterházy Károly Egyetem Vizuális Művészeti Intézetének főiskolai docense, a Ferenczy Múzeumi Centrum művészettörténésze, kurátora. 20. századi és kortárs kiállítások kurátora volt előző munkahelyein, az Ernst Múzeumban és a Múcsarnokban, kurzusokat tartott az ELTE Eötvös Collegiumában, ahol műhelyvezető is volt. A Vajda Lajos életműtárlatát előkészítő kutatócsoport tagja, rendszeresen publikál magyar művészeti folyóiratokban. Fő kutatási területe a szöveg és vizualitás kapcsolata, az irodalmi szöveg jelrendszerében a képleírások problematikája, valamint a konceptuális művészet kérdéskörei.

Czetter Ibolya (czetter.ibolya@sek.elte.hu) irodalomtörténész, stilisztikus. Az ELTE Savaria Egyetemi Központ Magyar Irodalomtudományi Tanszékének vezetője, főiskolai tanár. Az ELTE Mai Magyar Nyelvi Tanszéke mellett működő Stíluskutató csoportban több mint 20 éve dolgozik. Az országos, sőt: nemzetközi hírű kutatócsoport, melynek vezetője előbb Szathmári István professzor, majd Tolcsvai Nagy Gábor akadémikus, rendszeresen szervez tudományos szimpóziumokat a határon túl, neves külföldi egyetemekkel együtt. Tagja az MTA Magyar Nyelvtudományi Bizottságának, a Magyar Irodalomtörténeti, a Magyar Nyelvtudományi Társaságnak, valamint a Veszprémi Akadémiai Bizottság Magyar Irodalomtudományi Szakbizottságának, a Magyar Alkalmazott Nyelvészek Egyesületének, a Szombathelyi Tudományos Társaságnak (SSS). Fő kutatási területe a stilisztika, a XX. századi irodalmi nyelv, Márai Sándor és Kristóf Ágota életműve, illetőleg a retorikai alakzatok, a magyar nyelv funkcionális kognitív leírásának kérdései.

Csernyák Hajnalka (cserhajni@hotmail.com) nyelvész. Az MTA Nyelvtudományi Intézet Többnyelvűségi Kutatóközpontjának siket munkatársa, korábban az ELTE jelnyelvi specializációjának egyik oktatója, fő kutatási területe a siketek mentális lexikonának vizsgálata. Tagja volt a magyar jelnyelvi grammatikai munkacsoportnak, valamint siket identitás interjúk készítésének egy részével is foglalkozott. Több mint 20 éve dolgozik magyar jelnyelvi oktatóként a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetségében. Jelenleg a jelnyelvi tolmácsolás aktív oktatója, emellett a magyar jelnyelvi tananyagfejlesztések keretében nyelvtani definíciók kidolgozásával is foglalkozik.

Dergez-Rippl Dóra (ripdor@gmail.com) filozófus, tanulmányait a PTE Filozófia Tanszékén és a PTE Filozófia Doktori Iskolájában végezte. A PTE KPVK Kultúraelméleti és Alkalmazott Kultúratudományi Tanszékének adjunktusa és a Filozófia Doktori Iskola oktatója. Kutatási területe a magyar filozófia és művészetelmélet, ezen belül a szókratészi és posztmodern ironia poétikai lehetőségei Babits Mihály irodalomelméletében. Emellett filozófia és irodalom határterületének, a kreatív alkotófolyamatban megjelenő intuíciónak és önismereti lehetőségeknek művészetfilozófiai, művészetpszichológiai kérdéseit kutatja.

Domonkosi Ágnes (domonkosi.agnes@uni-eszterhazy.hu) az egri Eszterházy Károly Egyetem Magyar Nyelvészeti Tanszékének vezetője, habilitált főiskolai tanára. Kutatási területei: szociolingvisztika, ezen belül is elsősorban a nyelvi udvariasság, megszólítások kérdésköre, stilisztika, pragmatika. 1999 óta részt vesz az ELTE Mai Magyar Nyelvészeti Tanszékén működő Stíluskutató csoport munkájában, 2007 óta tagja az ELTE DiAGram funkcionális kognitív nyelvészeti műhelyének.

Đurka Róbert (robert.durka@ku.sk) pszichológus. A Szlovákiai Rózsahegyen (Ružomberok) található Katolikus Egyetem, Bölcsészettudományi Karához tartozó Pszichológiai Tanszék egyetemi adjunktusa. Az International Society for Humor Studies (ISHS) tagja. Fő kutatási területei a humor (PhoPhiKat = gelotofóbia, gelotofília és katagelaszticizmus, HSQ = humorstílusok, BENCOR = benevolens és korrektív humor), az egészségpszichológia (D típusú személyiség) és az Internetfüggőség. Angol és német nyelvű kérdőívek szlovák nyelvre való adaptálásával is foglalkozik.

Erdei Tamás (erdeit@jgyfk.szte.hu) alkalmazott nyelvész. A Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Magyar és Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékének tanársegédje. A Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesületének választmányi tagja. Érdeklődési és kutatási területe a nyelvtechnológia, a diskurzuselemzés, a diskurzusjelölők és ezek gépi azonosítása.

Fedoszov Júlia (fedoszov.julia@zeneakademia.hu) zenetörténész. A Liszt Ferenc Emlékmúzeum és Kutatóközpont tudományos segédmunkatársaként és múzeumpedagógusaként dolgozik. A Zeneakadémián 2017-ben szerzett mester diplomát, muzikológia szakon. Eddigi kutatásai során Liszt *Krisztus oratóriumával* és *Petőfi szellemének c. zongoradarabjával*, valamint Kósa György színpadi műveivel az Orkesztikai Iskola zenei repertoárjával foglalkozott. Alkalmanként koncertkritikákat ír a Zenekar folyóirat számára.

Géror Györgyi (gyorgyi.gero@uni-corvinus.hu) a Budapesti Corvinus Egyetem Magatartástudományi és Kommunikációelméleti Intézetének adjunktusa. Legfontosabb oktatási területei: szociolingvisztika, pragmatika, reprezentációelméletek, kultúra és kommunikáció. Végzettsége szerint hispanisza, nyelvész és etnográfus, doktorátusát alkalmazott nyelvészetből szerezte. Kutatói tevékenysége elsősorban a közmondáskutatáshoz és a genderszempontú megközelítésben. A humorkonferenciák rendszeres előadója, főképpen a humor és gender összefüggéseit kutatja, de a magyar humor társadalomtörténete, a népi és urbánus hagyományok összezőődése is érdeklődési körébe tartozik. A Nemzetközi Folklórlingvisztikai Kutatócsoport tagja.

Gyarmathy Dorottya (gyarmathy.dorottya@nytud.mta.hu) nyelvész. Az MTA Nyelvtudományi Intézet Fonetikai Osztályának tudományos munkatársa. Az MTA Köztestület, a Magyar Fonetikai Foniátriai és Logopédiai Társaság, a Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesülete, illetve az International Phonetic Association (IPA) tagja. Az MTA Beszélt Nyelvi Adatbázisának (BEA) fejlesztője, a korpuszépítési és lejegyzési munkálatok fő koordinátora. Fő kutatási területe a beszédtervezés, a megakadásjelenségek, az önkorrekcións stratégiák és a szünettartás.

H. Tomesz Tímea (tomesz.timea@uni-eszterhazy.hu) nyelvész, kommunikációkutató. Az Eszterházy Károly Egyetem Magyar Nyelvészeti Tanszékének főiskolai docense, a Kommunikációs Nevelésért Egyesület elnökségi tagja, az MTA Miskolci Területi Bizottságán belül működő kommunikációtudományi munkabizottság titkára. Fő kutatási területe a médiaszövegek vizsgálata, különös tekintettel a tudósítások jellemzőinek feltárása, a sportkommunikáció, valamint a kommunikációs készségfejlesztés kérdéseinek vizsgálata.

Hámori Ágnes (hamori.agnes@nytud.mta.hu) nyelvész, az MTA Nyelvtudományi Intézet Többnyelvűségi Kutatóközpont tudományos munkatársa, az ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola oktatója. Fő kutatási területe: pragmatika, diskurzuselemzés, funkcionális kognitív nyelvészet és szociolingvisztika, illetve ezek metszete, különösen a mindennapi

nyelvhasználatban előforduló különböző diskurzusok empirikus elemzése alapján; ezen belül szövegtipológiai, metapragmatikai, többnyelvűségi és gyermeknyelvi kérdésekkel is foglalkozik.

Holecz Margit (holeczmargit@gmail.com) nyelvész. Az MTA Nyelvtudományi Intézet Többnyelvűségi Kutatóközpontjának munkatársa. Fő kutatási területe a vizuális fonológia, különös tekintettel a magyar jelnyelv kézformáira, ezen kívül korpuszépítési és jelnyelvi szótárszerkesztési kérdésekkel is foglalkozik. Korábban részt vett segéd- és oktatóanyagok kidolgozásában, tréningek tartásában, valamint érzékenyítő programokban is. Az ELTE jelnyelvi specializációjában, illetve az osztatlan tanárképzésben óraadóként kutatómódszertani, valamint korpusz- és szótárépítési tárgyakat, továbbá szociolingvisztikát oktatott.

Horváth Nóra (horvath.nora@sze.hu) filozófus. A győri Széchenyi István Egyetem adjunktusa, művészeti író, a Műhely folyóirat főszerkesztő-helyettese. A Szegedi Tudományegyetem filozófia szakán végzett, majd a Pécsi Tudományegyetem Filozófia Doktori Iskola programjában szerezte meg PhD fokozatát. Fő kutatási területei: az esztétikai életvitel filozófiai megközelítésének lehetőségei egyéni életműveken keresztül; az amerikai pragmatizmus, azon belül George Santayana filozófiája és Richard Shusterman szomaesztétikája. Legutóbb megjelent kötete: „*A szépség szeretői*” – *George Santayana és kortársai. A platóni égi Erősz által befolyásolt létezésesztétikák példázatai* (JatePress, Szeged, 2019). Jelenleg egy Frenák Pálról szóló kötetten dolgozik.

Horváth Viktória (horvath.viktoria@nytud.mta.hu) nyelvész. Az MTA Nyelvtudományi Intézet Fonetikai Osztályának tudományos munkatársa. A Magyar Fonetikai, Foniátriai és Logopédia Társaság tiszteletbeli elnökségi tagja. Az MTA Köztestület, a Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesülete, és az International Phonetic Association (IPA) tagja. A *Beszédkutatás* folyóirat szerkesztőbizottsági tagja; és a *DISS2019* nemzetközi konferencia szervezőbizottságának tagja. Jelenleg a *Beszédegységek fonetikai jellemzőinek összefüggései* NKFI-pályázat vezető kutatója. Fő kutatási területe a spontán beszéd; foglalkozik továbbá a gyermekek beszédjellelmzőivel, a társalgások fonetikai szempontú elemzésével és a megakadásjelenségekkel.

Hrisztova-Gotthardt Hrisztalina (xpucuhu@gmail.com) Bulgáriában született, német szakos filológus. Az egyetemi diploma megszerzése után a Szófai Egyetem Germanisztikai tanszékén oktatott. Jelenleg a Pécsi Tudományegyetem Idegen Nyelvi Központjának főállású munkatársa. 2009-ben sikeresen megvédte PhD-értékezését a Pécsi Tudományegyetem Alkalmazott Nyelvészeti Doktori Programján. Fő kutatási területei a parömiológia és a parömiográfia, a korpusznyelvészet, a számítógépes nyelvészet, a humor, valamint az idegennyelv-oktatás és a nyelvtudásmérés. Két tudományos monográfia, három tanulmány és több mint 60 tanulmány szerzője.

Istók Béla (vojtech.istok@gmail.com) nyelvész. A Selye János Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének adjunktusa. A 2018-ban sikeresen megvédett doktori értekezésében a Facebook-kommunikáció formai és jelentésbeli sajátosságait vizsgálta. Fő kutatási terü-

lete a netnyelvészet, a szóalkotástan és a pragmatika, de emellett a nyelvi tájkép kérdéseivel is foglalkozik. Aktív tagja a Selye János Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéke mellett működő Variológiai Kutatócsoportnak, valamint szervezője a kutatócsoport által évente megrendezett tankönyvkutató szimpóziumnak.

Ivaskó Lívía (ivasko@hung.u-szeged.hu) a Szegedi Tudományegyetem Általános Nyelvészeti Tanszékének egyetemi docense, a Fejlődéses és Neuropragmatikai Kutatócsoport vezetője. Kutatásaiban elsősorban a neurogén eredetű jel- és nyelvhasználati zavarokkal foglalkozik, valamint az egyes eltérések terápiás lehetőségei érdeklik.

Jánk István (jank.istvan@uni-eszterhazy.hu) nyelvész. Az Eszterházy Károly Egyetem Magyar Nyelvészeti Tanszékének oktatója, illetve a Nyelv és tudomány online szerkesztője, szerzője. Fő kutatási területe a nyelvi alapú diszkrimináció oktatási környezetben.

Kaló Krisztina (kalo.krisztina@uni-eszterhazy.hu) irodalmár, fordító. Az Eszterházy Károly Egyetem Anglisztika és Amerikanisztika Intézetének docense, az egyetemen működő Fordítástudományi Kutatócsoport tagja. Fő kutatási területe a klasszikus és modern episztolaritás műfajelméleti és narratológiai kérdéseinek vizsgálata a világirodalomban, elsősorban angol, francia és magyar nyelven írt levélregényekben. Érdeklődése kiterjed a levélregény kortárs műfajváltozataira, a telefon- és e-mail-regényekre is. Fordítóként többek között Mikes Kelemen *Törökországi levelek* francia kiadásának társfordítója (Párizs, Honoré Champion, 2011), a Móra Kiadó Montessori-pedagógiához kapcsolódó háromkötetes sorozatának fordítója. Részt vett II. Rákóczi Ferenc *Vallomások* című írásának francia nyelvű kritikai kiadásának szerkesztésében, illetve sajtó alá rendezésében. Ezenkívül nyelvoktatás-fejlesztéssel és drámapedagógiával is foglalkozik.

Karácsony Szilvia (karacsonyszilvia27@gmail.com), a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskolájának másodéves hallgatója. Középiskolás kora óta tanul színháztudományt, azóta foglalkozik Molnár Ferencel. Irodalomtudományi alapszakos szakdolgozata „*Liliom öt asszonya*” Molnár párkapcsolatait és azok műveiben való visszatükröződését elemzi, színháztudományi mester szakdolgozatát *Molnár Ferenc és a Vígshízház* címmel írta. Ez utóbbi fő jelentősége, hogy sikerült kikutatnia, hogy miért perelte be Molnár a Vígshízházat és hogyan végződött a per. Készülő doktori disszertációjának címe *Molnár Ferenc pere az életmű kontextusában: Irodalmi szerzői jogi perek és kiadatlan művek*. Konferencia-előadásának témája Molnár Ferenc humoros élete, babonái, melyek áthatották páratlan életművét.

Kecskés Judit (bolkecsi@uni-miskolc.hu) nyelvész. A Miskolci Egyetem Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézetének egyetemi docense, az MTA Miskolci Területi Bizottság Nyelvtudományi Munkabizottságának elnöke. Fő kutatási területe a magyar névtan, ezen belül korábbi tanulmányai a történeti személynevek vizsgálatához kötődtek, újabb munkái pedig az alkalmazott névtanhoz. A személynevek kutatása terén foglalkozik a migráció okozta névhasználati jelenségekkel, illetve az alkalmazott névtan név és iskola témakörében a névtani tananyag szerepét, helyét kutatja a közoktatási tantervekben, tankönyvekben.

Keszy-Harmath Dániel (khd.tanar@hotmail.com) alkalmazott nyelvész, pedagógus. Az MTA Nyelvtudományi Intézet Többynelvűségi Kutatóközpont Nyelvesély Szakmódszertani Kutatócsoportjának kutatói asszisztense; az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának alkalmazott nyelvészet szakos doktorjelöltje, a BGSzC Budai Középiskolájának magyar nyelv és irodalom szakos tanára. Fő kutatási területe a diskurzus-elemzés, a közösségi oldalak, a tanári kommunikáció vizsgálata, különös tekintettel az online tanár-diák kommunikációra, ennek pedagógiai vonatkozásaira, ezenkívül a siketek jelnyelvével és tananyagfejlesztéssel is foglalkozik.

Koncz-Kovács Anna (kovapann@gmail.com) interkulturális nyelvész, pedagógus, néprajz szakos bölcész, író. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának interkulturális nyelvészet szakos doktorjelöltje, az Agrárminisztérium Közép-magyarországi Agrárszakképző Központ Bercsényi Miklós Élelmiszeripari Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium magyar nyelv és irodalom szakos tanára. Fő kutatási területe a nyelvi humor.

Körömi Gabriella (koromi.gabriella@uni-eszterhazy.hu) irodalmár, az Eszterházy Károly Egyetem Irodalomtudományi Tanszékének főiskolai docense, a Bölcsészettudományi és Művészeti Karon működő interdiszciplináris Performativitas Kutatócsoport tagja. Fő kutatási területe a 19. századi francia novella története és narratológiai jellemzői, különös tekintettel Guy de Maupassant elbeszéléseire. Tagja volt annak a harmincfős nemzetközi csapatnak, amelyik Yvan Leclerc vezetésével összeállította a Maupassant bibliográfiát (Bibliographie de Guy de Maupassant, Éditions Memini, Collection Bibliographie des écrivains français, 2008). További kutatási területe a kortárs francia regénypoétika. Ezen belül a nyelvváltó írók műveinek identitásbeli, inter- és transzkulturális, valamint nyelvi sajátosságait vizsgálja.

Krepsz Valéria (krepsz.valeria@nytud.mta.hu) nyelvész, fonetikus. Az MTA Nyelvtudományi Intézet Fonetikai Osztályának tudományos segédmunkatársa. A Magyar Fonetikai Foniátriai és Logopédiai Társaság, a Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesülete, illetve az International Phonetic Association (IPA) tagja. Résztevője az MTA Nyelvtudományi Intézetében épülő Longitudinális Adatbázis építésén és fejlesztésén dolgozó kutatócsoportnak. Fő kutatási területe a szegmentális fonetika, az anyanyelv-elsajátítás, a spontán beszéd és az életkori sajátosságok jellemzőinek vizsgálata (keresztmetszeti és longitudinális szempontból).

Lajčiaková Petra (petra.lajciakova@ku.sk) pszichológus. Egyetemi adjunktus és tanszékvezető (Katolikus Egyetem, Ružomberok (Szlovákia), Bölcsészettudományi Kar, Pszichológiai Tanszék). A Szlovák Iskolai Pszichológusok Szövetsége és a Szlovák Pszichoterápiás Egyesület tagja. Tudományos és kutatási tevékenységei az erkölcsi fejlődés kérdéseire, az erkölcsi dilemmák megoldására és az erkölcsi kompetenciák fejlesztésére összpontosítanak, a humorral kapcsolatban is. Angol és német nyelvű kérdőívek szlovák nyelvre való adaptálásával is foglalkozik.

Lengyel Emese (lengyelemese1@gmail.com) a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karának hallgatója. Fő kutatási területe a 20. századi bécsi magyar és magyar operettek és filmes adaptációik narratív elemzése, a tánc- és dalblokkok tánc- és vizuális antropológia felőli értelmezése, valamint az operettek, a vígoperák és a népszínművek műfaji összehasonlító vizsgálata. Emellett operettadaptációk librettóközpontú elemzésével is foglalkozik. 2017-ben 5 hónapra, 2018-ban 10 hónapra nyerte el az Új Nemzeti Kiválóság Program kutatói ösztöndíját.

Lindner Henriett (lindner.henriett@btk.ppke.hu), magyar nyelv és irodalom, valamint német nyelv és irodalom szakos tanár (1995, 1996), a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kara Közép-Európa Intézetének adjunktusa. PhD-disszertációját (1999) a Német Akadémiai Csereszolgálat (DAAD) ösztöndíjasaként a Hamburgi Egyetemen írta E. T. A. Hoffmann műveiről. Kutatási területe a 19–20. századi német irodalom, a német romantika irodalma, az irodalom és a pszichológia, pszichoanalízis kapcsolatai. A Germanisztika Tanszéken 18–20. századi irodalmi, kultúratudományos és médiaismereti tárgyakat oktat.

Loch Gergely (loch.gergely@gmail.com) zenetörténész. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tudományos segédmunkatársa. Zenetudományt ebben az intézményben és a Stockholmi Egyetemen tanult. Az LFZE-n 2013 óta tanít zenetörténetet és folytat doktori kutatást a madárhangok esztétikumának tárgykörében. Tanulmányai jelennek meg továbbá a 19–20. századi zenekultúra különböző rétegei (elsősorban a populáris zene, a közzene és a zenei folklór) közötti motívumvándorlásról, illetve az elektroakusztikus zenéről.

Lőkös Péter (plokos@outlook.hu) irodalomtörténész. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Közép-Európa Intézete Germanisztika Tanszékének habilitált egyetemi docense. A Magyar Germanisták Társaságának elnökségi tagja. Az Eszterházy Károly Egyetem Német Nyelv és Irodalom Tanszéke „Germanistische Studien” című évkönyvének szerkesztőbizottsági tagja. Fő kutatási területe a magyar–német, magyar–osztrák irodalom- és művelődéstörténeti kapcsolatok, különös tekintettel az imagológiai vizsgálatokra.

Ludányi Zsófia (ludanyi.zsofia@uni-eszterhazy.hu) nyelvész. Az Eszterházy Károly Egyetem Magyar Nyelvészeti Tanszékének egyetemi adjunktusa és MTA Nyelvtudományi Intézet Nyelvtudományi és Alkalmazott Nyelvészeti Osztályának munkatársa. Az MTA Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottságának és Alkalmazott Nyelvészeti Munkabizottságának tagja. Az MTA Nyelvtudományi Intézet online helyesírási tanácsadó portáljának, a helyesiras.mta.hu weboldalnak egyik készítője és üzemeltetője. Kutatási területei: nyelvi menedzselés, nyelvi tanácsadás, a szaknyelvi helyesírások kérdésköre, különös tekintettel a mai magyar orvosi helyesírásra, számítógépes helyesírás-ellenőrzés.

Madarász Judit (madarsz.judt@uni-eszterhazy.hu, m.judit68@gmail.com) okleveles kommunikáció- és médiaszakértő. Az Eszterházy Károly Egyetem Mozgóképművészeti és Kommunikációs Tanszékének mestertanára. Fő kutatási területe: reklámok tartalmi, és

megjelenésbeli változásai a társadalmi a fogyasztási és a médiahasználati szokások változásainak tükrében, valamint online ismerkedés, online párkeresés.

Marosi Renáta (marosireni@gmail.com) a révkomáromi Selye János Egyetemen tölt be tanárasszisztens pozíciót 2016 óta. 2015-től doktori tanulmányokat folytat az Eötvös Loránd Egyetem Bölcsészettudományi Karának Modern angol és amerikai irodalom és kultúra doktori programján. Ezen kívül a Pesti Bölcsészakadémia keretén belül tart(ott) előadásokat. Fő kutatási területe az angolszász gyerekirodalom, különös tekintettel a P. L. Travers által írt *Mary Poppins* regények pszichoanalitikus elemzésére.

Mezőlaki Regina (mezolaki.regina@gmail.com) fiatal kutatóként csatlakozott a Fejlődéses és Neuropragmatikai Kutatócsoporthoz. Érdeklődése középpontjában az autizmus-spektrum-zavar okozta nyelvhasználati deficitek állnak. Jelenlegi kutatásai az autisztikus személyiségjeggyel bírók és neurotipikus társaik közti kommunikációs helyzetek menedzselésének feltárására irányulnak.

Murányi Zoltán (muranyi.zoltan@uni-eszterhazy.hu) szakvegyész, matematika–kémia szakos középiskolai tanár. Az Eszterházy Károly Egyetem Pedagógusképző Központjának főigazgatója, a Varázstorony Természettudományi Pályaorientációs és Módszertani Központ igazgatója, főiskolai tanár. Science on Stage fődíjas. Az MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság Tantárgy-pedagógiai Albizottságának tagja, a MAB Pedagógiai Szakbizottság Tantárgy-pedagógiai Munkabizottságának elnöke. Fő kutatási területe a természettudományok, azon belül a kémia iránti attitűd javításának lehetőségei, valamint az okoseszközök tanulásban való alkalmazásának lehetőségei.

Murányiné Zagyvai Márta (muranyine.marta@uni-eszterhazy.hu) germanista, nyelvész. 1991 óta az Eszterházy Károly Egyetem Német Nyelv és Irodalom Tanszékének főiskolai docense. Fő kutatási területe a német nyelvészet, ezen belül a lexikológia és a lexikográfia, a szóalkotás kérdésköre, különös tekintettel a redukcióval keletkezett szóalkotási elemekre, ezek kontrasztív vizsgálatára.

Nemesi Attila László (nemesi.attila@btk.ppke.hu) a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Magyar Nyelvészeti Tanszékének docense. Fő kutatási területe a figuratív nyelvhasználat és a humor pragmatikája. Visszatérő előadója a magyar interdiszciplináris humorkonferenciáknak: foglalkozott Kabos Gyula és Hofi Géza nyelvi humorstratégiáival, valamint a viccek humoros beszédaktusaival. A legutóbbi, 2017-ben Piliscsabán megrendezett humorkonferencia szervezőbizottságának elnöke volt. Számos folyóiratcikke és egyéb tanulmánya mellett két könyve jelent meg eddig: *Az alakzatok kérdése a pragmatikában* (2009) és a *Nyelv, nyelvhasználat, kommunikáció* (2011/2016). Előkészületben *A humor pragmatikai mechanizmusai* című újabb monográfiája.

Pál Helén (nelehlap@freemail.hu) nyelvész. A Magyarorsággkutató Intézet munkatársa. Többek között a nyelvjárásokat érintő, manapság jellemző problémák megoldási lehetőségeit tanulmányozza. Fő kutatási területe a bukovinai székelyek nyelvjárása, továbbá a nyelv-

járásban megfigyelhető változások okai. Kutatási területéhez tartoznak a határon túlra került bukovinai székely gyökerű csoportok is. Emellett a népcsoportra vonatkozó további adatokkal is foglalkozik, például a bukovinai székelyekre vonatkozó történeti, néprajzi, névtani ismeretekkel is.

Pap János (hangoskola@invitel.hu) tudományos főmunkatárs a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Zenetudományi Tanszékén. Noha a fizikai tudományok kandidátusa, elkötelezett kutatója a nevetésnek és humornak. Fő kutatási területei: hangszerakusztika, hangantropológia, gelotológia. Legfontosabb publikációi: *A hangszerakusztika alapjai*, 1994; *Hang-ember-hang. Rendhagyó hangantropológia*, 2002; *Gondolatok a nevetésről*, 2004; *A bohóc archetípusa*, 2007; *Bohóchumor*, 2009; *Ma még nem nevettem* (Bagdy Emőkével), 2011. 22 év óta *Hang- és humoroskolát* vezet a Művészetek Völgyében, Kápolcson. Hrabal születésének 100. évfordulóján (2014) előadást tartott a Petőfi Irodalmi Múzeumban *Jozef úr, a magas két, de befelé... – Hrabal humora* címmel.

Papp Richárd (pappriki@gmail.com) kulturális antropológus, az ELTE Társadalomtudományi Kar egyetemi docense. 2006-ban szerezte meg doktori fokozatát, 2013 óta habilitált doktor a szociológiai tudományok tudományágban. Oktatói tevékenysége mellett kutatói munkája a vallás és identitás kulturális antropológiai értelmezését és a zsidó kultúra recens kérdéseinek elemzését foglalja magában. Papp Richárd több éve kutatja a zsidó humor kulturális-társadalmi jelentéseit. A témában eddig két könyve jelent meg: *Miért kell Kohn bácsinak négy hűtőszekrény?* (2010, Budapest, Nyitott Könyvműhely Kiadó); *Bezzeg a mi rabbink* (2015, Budapest, Libri Kiadó).

Peterecz Zoltán (zpeterecz@yahoo.com) amerikanista. Az Eszterházy Károly Egyetem Anglisztika és Amerikanisztika Intézetének oktatója 2009 óta. Kurzusai főleg az amerikai történelem és kultúra, illetve ezek vonatkozó területeire vonatkoznak. Fő kutatási területe az amerikai történelem, amerikai külpolitika, és a magyar–amerikai kapcsolatok a huszadik század első felében. Számos cikke és könyvismertetője mellett több könyve is megjelent, például *A kivételes Amerika* (Gondolat Kiadó, 2016). Jelenleg Royall Tyler magyarországi tevékenységét kutatja a két világháború közti időszakban.

Pillerné Kiss Erzsébet (kissbobi@gmail.com) a Budapest Redőrfőkapitányság IX. Kerületi Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztály I. Vizsgálati Alosztályán vizsgálótiszt. Első főiskolai diplomáját az Általános Vállalkozási Főiskolán szerezte Pénzügyi és Számviteli szakon, mérlegképes könyvelői és adótanácsadói képesítéssel. 2009-ben a Rendőrtiszt Főiskolán Bűnügyi szakon szereztem diplomát. A rendőrségen belül a szakterülete a bűnügy, 3 évig foglalkozott gyermek- és ifjúságvédelemmel, amely kifejezetten a szexuális jellegű bűncselekmények felderítésére szakosodott. Jelenleg vizsgálótisztként dolgozik a IX. Kerületi Vizsgálati Alosztályon, ide tartozik mindenféle bűncselekmény az ittas vezetéstől egészen az emberölésig. Emellett továbbra is egyik szakterületem a fiatalokkal kapcsolatos bűncselekmények elkövetőinek felderítése.

Rudisch Ferenc (ifjrudfer@gmail.com) kommunikáció- és médiatudomány mesterszakos hallgató. Az SZTE BTK kommunikáció- és médiatudomány MA szakos hallgatója, a Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék kutatási segédje. Kommunikáció szakos tanulmányai mellett történelem szakot is végzett; tudományos diákköri dolgozatával 2019 tavaszán megnyerte az OTDK Társadalomtudományi Szekciójának egyik Kommunikáció- és médiatudomány tagozatát; kutatási témája a Szocialista Mémgyár Facebook-oldalára felkerülő internetes mémek interdiszciplináris vizsgálata volt. A médiatudományi tanszék munkatársaként az egészség, betegség fogalmak 19. századi mediaticizációjával és különböző orvostörténeti témákkal foglalkozik.

Séra László (serlasz43@gmail.com), habilitált főiskolai tanár. Fő érdeklődési területei az egyetemi/főiskolai kognitív pszichológia oktatási témáihoz (észlelés, mentális reprezentáció, érzelem és motiváció stb.) kapcsolódnak. A humorról összefoglaló tanulmányai (*A nevetés és a humor pszichológiája*, 1983; *A politikai karikatúrák humoros és retorikai elemei*, 2009; *A karikatúra mint az igazán is jobb portré*, 2010; *Humor a tanulásban*, 2008) és ismeretterjesztő írásai jelentek meg. Empirikus vizsgálataiban a humor változatos pszichológiai jelenségeivel, a humorral mint megküzdési stratégiával (1998, társszerző: Balog Piroska), a humor és a kreativitás, a humorstílus és a gelotofóbia („*Vaskos humor*” – *Vizsgálat a humor és az elhízás kapcsolatáról*, 2013, társszerző: Boda-Ujlaky Judit; *A humorstílus és a kreativitás különböző aspektusainak összefüggései*, 2015, társszerző: Boda-Ujlaky Judit és Gyebnár Viktória; *A humor szerepe a társadalmi tiltakozásokban*, 2016, társszerző: Boda-Ujlaky Judit; *Validation of the Hungarian version of the Humor Style Questionnaire (HSQ-H)*, 2017, társszerző: Judit Boda-Ujlaky, Ferenc Köteles és Attila Szabó; *The relationship between gelotophobia, shame, and humiliation*, 2016, társszerző: Judit Boda-Ujlaky) kérdéseivel foglalkozott.

Sitkei Dóra (sitkeidora@gmail.com) PhD-hallgató az ELTE Nyelvtudományi Doktori Iskola Alkalmazott Nyelvészeti Doktori Programjában. Fő kutatási területe a nyelvtanulói produktumok sajátos köztesnyelvi stratégiáinak udvariassági jellegzetességei, különös tekintettel a magyarul tanuló japán, koreai és lengyel anyanyelvű hallgatók megnyilatkozásaira. Ezen nyelveken összeveti a nyelvtanulói produktumokat az anyanyelvi változatokkal, hogy kizárhassa a negatív anyanyelvi transzfert a vizsgálati eredményekből. Pragmatikai iránti érdeklődése okán az ugratással ez idáig számos tanulmányában foglalkozott.

Sólyom Réka (solyom.reka@kre.hu) nyelvész. A Károli Gáspár Református Egyetem BTK Magyar Nyelvtudományi Tanszékének egyetemi docense. A Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesületének titkára, az *Anyanyelv-pedagógia* című folyóirat *Szemle* rovatának vezetője. A KRE BTK TERMIK Kutatócsoportjának és az ELTE BTK Stíluskutató csoportjának tagja. Fő kutatási területei a mai magyar nyelv neologizmusainak, illetve a szaknyelvi terminusoknak a szemantikája; ezeken kívül kommunikációs, retorikai és helyesírási kérdésekkel is foglalkozik. Önálló monográfiája *A mai magyar neologizmusok szemantikája* (Akadémiai Kiadó, 2014), egyetemi tankönyve pedig a *Kommunikációs gyakorlatok* (KRE BTK – Patrocinium Kiadó, 2014).

Szláovich Eszter (szlavicheszter@gmail.com) Az ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola magyar nyelvészet program doktorandusz hallgatója. Kutatási területe a kétigés konstrukciók funkcionális kognív grammatikai keretben. Foglalkozik korpusznyelvészettel, részt vesz a Mikes-szótár címszavainak annotálásában. Az MTA Irodalomtudományi Intézet munkatársaként részt vesz Arany János életművének a digitalizálásában. A MetaID kutatócsoport tagja.

Szöllösi Krisztián (krisz.szollosi@gmail.com) ötödéves egyetemi hallgató. A révkomáromi Selye János Egyetem Tanárképző Karának informatika, valamint magyar nyelv és irodalom szakos hallgatója. A 2018-ban megvédett bakkalaureátusi dolgozatában a közösségi oldalak grammatikai és helyesírási sajátosságait vizsgálta kérdőíves felmérés segítségével. A Felvidéki Tudományos Diákköri Konferenciák rendszeres résztvevője. Főbb kutatási területei a netnyelvészet (közösségi oldalak) és a pragmatika (maximasértés). A SpursHungary nevű szurkolói oldal főszerkesztője.

T. Litovkina Anna (litovkin@terrasoft.hu) oroszországi születésű nyelvész, folklorista, pszichológus, coach, több mint 30 éve Magyarországon él. Jelenleg a Selye János Egyetem (Komárno, Szlovákia) Angol Nyelv és Irodalom Tanszékén docens. Magyarországon és külföldön egyaránt elismert közmondás- és humorkutató, tizenhét könyv szerzője/társszerzője, pl. *A közmondásferdítések ma: Öt nyelv antiproverbiumainak nyelvészeti vizsgálata* (2018, közösen Hrisztova-Gotthardt Hrisztalinával, Barta Péterrel és Vargha Katalinnal) és *Women through Anti-Proverbs* (2019). Tizenkét kötet társszerkesztője. Több mint száz tanulmányt és könyvfejezetet írt. A Nemzetközi Folklórlingvisztikai Kutatócsoport vezetője, az I., a II., a III., a IV. és az V. Magyar Interdiszciplináris Humorkonferencia főszervezője.

Takács Judit (takacs.judit@uni-eszterhazy.hu) nyelvész. Az Eszterházy Károly Egyetem Magyar Nyelvészeti Tanszékének egyetemi docense. Fő kutatási területe a személynévtan, ezen belül elsősorban a személynevek jelentésváltozásával és szocioonomasztikával foglalkozik, írásai születtek a magyar nyelv eredetének oktatásának és a nyelv és identitás kapcsolatának témájában is.

Tamás Ágnes (tagnes83@yahoo.com) történész. Az SZTE BTK Modernkori Magyar Történeti Tanszék tudományos munkatársa. Fő kutatási területe az élclapok szövegei és karikatúrái (például: nemzetiségi sztereotípiák, ellenségképek, háborús karikatúrák, választási kampányeszközök), sajtótörténet az 1860-as évektől a második világháború végéig.

Tóth Benedek (toth.benedek@gmail.com) médiakutató. A Szegedi Tudományegyetem Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszékének egyetemi adjunktusa, az MTA Sajtótörténeti Munkabizottságának tagja. Kutatási területei a médiaelmélet (médiafenomenológia, rendszerelmélet) mellett a kultúratudományos alapú médiatörténet, konkrétan a modernitás, nagyváros és sajtó összefüggései a 19. század második felében, valamint legújabbban az egészségfogalom társadalmi kommunikációs összefüggései a 19. század második felében: a hozzá kapcsolható sajtódiskurzusok rekonstrukciója és ezek szerepe a modern polgári kultúra formálásában.

Uhriňák Štefan (stefan.uhrinak@gmail.com) tolmács, nyelvtanár. BA diplomáját az ELTE BTK cseh–angol szakán szerezte, jelenleg az ELTE Szláv Filológiai Tanszék cseh nyelv és irodalom MA szakos, végzős hallgatója. 2019-ben előadást tartott az Eötvös Collegium Konferenciáján és az ELTE Fiatal Szlavisták Konferenciáján. Fő kutatási területe a grammatikai frazémák vizsgálata a cseh nyelvben. Tervei között szerepel felvételit tenni az ELTE Nyelvtudományi Doktori Iskolájának szláv nyelvtudományi képzésére, ahol eddigi kutatómunkáját szeretné folytatni.

Varga László (lacicool@gmail.com) orgonaművész, egyházzenesész, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK egyetemi docense és a gödöllői Premontrei Szent Norbert Gimnázium, Egyházzenei Szakgimnázium, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium tanára. Fő kutatási területei a 17. századi zene, különösen Samuel Scheidt művészete és a liturgia. Rendszeresen koncertezik, Miskolc, Bártfa, Debrecen, Nyíregyháza, Nyírbátor, Balf, Budapest, Kecskemét, Győr, Tiszakécske, Ócsa, Baja, Gyula, Zirc, Zsámbék, Alacska, Ónod, Újfehértó, Hódmezővásárhely, Szatmárnémeti, Balatonlelle, Tuzsér, Földes, Helsinki, Brescia templomaiban adott hangversenyeket. A *Református énekek* című sorozat orgonistája volt 2009-ben a Művészetek Palotájában, a hangversenyről CD és DVD jelent meg.

Vargha Katalin (vargha.katalin@btk.mta.hu) néprajzkutató, folklorista. A Bölcsészettudományi Kutatóközpont tudományos munkatársa. Fő kutatási területe a folklór kisépika és a verbális humor, különösen a találosok és a viccek, valamint a közmondások és ezek ferdítései. A hagyományos népköltészet mellett kutatásai kiterjednek a folklór kortárs, digitális megjelenési formáira is. Négy kötet és több mint ötven tanulmány szerzője. Legújabb kötete: *A közmondásferdítések ma: Öt nyelv antiproverbiumainak nyelvészeti vizsgálata* (2018, társszerzők: Hrisztova-Gotthardt Hrisztalina, T. Litovkina Anna és Barta Péter). A Nemzetközi Folklórlingvisztikai Kutatócsoport tagja.

Vaskó Ildikó (vasko.ildiko@btk.elte.hu) nyelvész, műfordító. Az ELTE Germanisztikai Intézet Skandináv Nyelvek és Irodalmak Tanszékének tanszékvezető egyetemi docense. Fő kutatási területe a skandinavisztika, ezen belül a norvég nyelv és kultúra kérdései, nyelvészeti pragmatika, pragmatikai jelölők, valamint interkulturális pragmatika, különös tekintettel a kultúrák közti kommunikációra. Ezenkívül foglalkozik lexikográfiával és fordítástudománnyal. Számos szépirodalmi alkotás és szakkönyv fordítója.

Vercseg-Pap Orsolya (orsolya.vercseg-pap@am.gov.hu) jogi doktor, tanulmányait a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jogi karán végezte. Ezt követően az államigazgatásban helyezkedett el. Főbb szakterületei az élelmiszerláncsal kapcsolatos jogi szabályozás, ezen belül jogszabályalkotás, jogalkalmazás. Az élelmiszerlánc területe magába foglalja a növény-, állat- és élelmiszerjogot, mind közigazgatási, mind polgári jogi, mind büntetőjogi vonatkozásban. Főbb publikációit a növényvédelem területén szerezte, jelenleg az Agrárminisztérium Élelmiszerlánc-felügyeleti Főosztályán jogi szakreferens.

Veszelszki Ágnes (agnes.veszelszki@uni-corvinus.hu) nyelvész, közgazdász, újmédia-kutató. A Budapesti Corvinus Egyetem Magatartástudományi és Kommunikációelméleti Intézetének egyetemi docense. A *Filológia.hu* MTA-folyóirat szerkesztője. Oktat a Corvinus-egyetem mellett az ELTE-n, a Budapesti Metropolitan Egyetemen, a Mathias Corvinus Collegiumban és a Szent Ignác Jezsuita Szakkollégiumban. Jelenleg hét doktorandusz témavezetője, szakmai mentora. Főbb kutatási területei: digitális kommunikáció, marketing és nyelvészet, tudománykommunikáció. Legutóbbi nyelvészeti könyvei: *Netnyelvészet. Bevezetés az internet nyelvhasználatába* (L'Harmattan, 2017); *Digilect. The Impact of Infocommunication Technology on Language* (DeGruyter, 2017).

Zolczer Péter (zolczerp@ujs.sk) fordításkutató. A szlovákiai Selye János Egyetem Angol Nyelv és Irodalom Tanszékének oktatója, az ELTE BTK Fordítástudományi Tanszék doktori programjának doktorjelöltje. Kutatási területei: fordítástudomány, nyelvoktatás, populáris kultúra-kutatás az irodalom, film és videójáték összefüggésrendszerében.

